

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

14^E JAARGANG

WOENSDAG 30 OCTOBER 1929

No. 722

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.
Algemeen Secretaris: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.
ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Assistent-Redacteur: H. M. H. A. van der Valk.

Secretariaat: Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Aangeteckende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

Advertenties f 9,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en girorekening No. 6729.

29-OCTOBER 1929.

De geldmarkt was ook deze week weder zeer ruim. De algemeene malaise, zoowel op de goederen- als op de effectenmarkt, doet de vraag naar geld nog geregeld inkrimpen. De rente voor particulier disconto liep daardoor weer iets verder terug, zoodat prima wissels gemakkelijk voor 5 pCt. plaatsing vonden. De prolongatierente noteerde meestal ongeveer 4 pCt. en callgeld liep tot 3 pCt. terug.

* * *

Bij de inschrijving op schatkistpapier, die opengesteld was op 23 dezer tot een totaal bedrag van f 55 miljoen, werd in het geheel ingeschreven voor f 66.062.000. De toewijzing was wel gunstiger voor de schatkist dan de vorige maand, echter bleef de rente voor de 3-maandspromessen nog belangrijk hooger dan de notering voor particulier disconto. Toegewezen werden f 26.640.000 3-maandspromessen à f 986.60 of ca. $5\frac{3}{16}$ pCt., f 7.350.000 6-maandspromessen à f 974.75 en f 20.802.000 biljetten à pari of ca. 5 pCt.

* * *

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank geeft de post binnenlandsche wissels een teruggang van f 4.1 miljoen te zien. Het bedrag van f 5 miljoen aan rechtstreeks bij de Bank geplaatste schatkistpromessen, dat verleden week per saldo in de portefeuille der centrale credietinstelling aanwezig was, blijkt inmiddels geheel te zijn afgelost. De beleeningen vertoonen een vermeerdering van f 2.5 miljoen. Het renteloos voorschot aan het Rijk klom met f 2.4 miljoen.

De goudvoorraad der Bank bleef vrijwel op dezelf-

de hoogte. De zilvervoorraad vermeerderde met f 1.7 miljoen. De post papier op het buitenland steeg met f 5.1 miljoen, terwijl de diverse rekeningen op de actiefzijde der balans een teruggang van f 1.9 miljoen te aanschouwen geven.

De biljettencirculatie klom met f 10.1 miljoen. De rekening-courant-saldi liepen met f 4.3 miljoen terug. Het beschikbaar metaalsaldo verminderde met f 500.000. Het dekkingspercentage bedraagt ruim 54½.

* * *

Het was deze week moeilijk om op de wisselmarkt tot zaken te komen; er heerschte een heel onzekere stemming. De Dollarkoers in Londen veranderde tenslotte slechts weinig (4.8775) na voorbijgaand 4.88 te hebben genoteerd. Hier is het Pond van 12.10% op 12.09% teruggelopen; terwijl de Dollar van 2.4816 na 2.4792 op 2.4806 kwam. Marken noteerden na 59.30½ tenslotte 59.33½ (tegen £ 20.39½). Parijs varieerde niet veel, ca. 9.77. In Londen blijft de Fransche koers nog steeds op het goudpunt staan (123.85). Oostenrijksche Schillingen aangeboden 34.82½. Van uit Oostenrijk is er veel vraag naar DollARBiljetten, die hier dientengevolge sterk gezocht waren en ongeveer gelijk aan Kabeldollars noteeren. Spanje kwam op 35.45. Flauw waren verder nog Buenos-Aires (1.03%) en Canada (2.44%).

Termijn-Ponden veranderden slechts weinig; Dollars op één maand deden tenslotte 8 c. agio, op drie maanden ca. 21 c.

LONDEN, 28 OCTOBER 1929.

Geld bleef gedurende de geheele week vrij ruim en daarom tegen betrekkelijk lage prijzen verkrijgbaar, niettegenstaande uit den Bankstaat op Donderdag bleek, dat de saldi ter beschikking van de banken belangrijk ingekrompen waren in vergelijking met de voorafgaande week. Verwacht wordt, dat de financiering op het einde der maand geen groote eischen zal stellen aan de markt.

Disconto was zeer zwak en zakte in tot 6 pCt. en fractioneel lager onder den invloed van buitenlandse wisselaankopen en de hoop, dat de electrische ontleding op de New-Yorksche effectenbeurs de Federal Reserve Bank aanleiding zoude geven haar officieel disconto met ½ pCt. te verlagen. Het is echter niet aan te nemen, dat de Bank van Engeland nu tot een verlaging zoude overgaan, voordat de tegenwoordige bankrate tot werkelijke vermeerdering van den goudvoorraad heeft bijgedragen. In de laatste dagen heeft Parijs nog eenige kleine posten goud onttrokken, zoodat er nog geen aanleiding is tot overdreven optimisme.

Wel zal het gebeurde in New-York waarschijnlijk tengevolge hebben, dat er daar meer animo zal ontstaan aan de credietverleening in Europa mede te werken, maar dat zal tenslotte nog moeten blijken en eenigen tijd moeten doorwerken.

HET NEDERLANDSCHE BEDRIJFSLEVEN EN ZIJN BINNENLANDSCHE MARKT.

I.

Wie eenigszins van nabij het bedrijfsleven gadeslaat, vooral voor zoover dit in onze ruilbetrekkingen met het buitenland tot uitdrukking komt, zal de vele belemmeringen, die het op zijn weg naar de vreemde markt ontmoet, niet licht achten; maar evenmin kan hij zich aan de ervaring onttrekken, dat blijkens de uitkomsten van de handelsstatistiek over de laatste tien jaar, het Nederlandsche bedrijfsleven als geheel zijn deel in het toenemende handelsverkeer der ontluikende wereldhouding heeft verworven.

Ook van protectionistische zijde kan men deze voor de hand liggende waarheid niet meer ontkennen, maar gooit men het thans over een anderen boeg en heeten nu de voorwaarden waaronder de buitenlandse afzet plaats heeft, ten gevolge van onze economische weerloosheid, onbevredigend. Waarbij men het dan naar gewoonte aan anderen overlaat, om deze bewering, die zonder mededeeling van het onderzoek waarop zij steunt uiteraard zinledig is, naar den eisch van het zakelijke betoog te rechtvaardigen.

Het is duidelijk, dat de verkoopvoorwaarden op zichzelf geen maatstaf voor de beoordeelen van de doeltreffendheid van onze handelspolitieke uitrusting vormen, doch allereerst de vraag moet worden beantwoord, of, onder overigens gelijke voortbrengingsverhoudingen, bij den verkoop naar het buitenland door de Nederlandsche nijverheid minder gunstige voorwaarden dan door de mededingende vreemde ondernemingen worden bedongen. In dat laatste geval behoeft de oorzaak daarvan nog niet in handelspolitieke moeilijkheden te schuilen; doch moet met die mogelijkheid uiteraard rekening worden gehouden. Welnu, zelfs indien deze mogelijkheid in bepaalde gevallen waarschijnlijk ware te achten — en zou men de feilbaarheid van een beginsel bij de toepassing niet geredelijk mogen erkennen, zonder zijn algemeene juistheid te wraken? — dan staat daar onmiddellijk tegenover, dat de gevolgen van een eenigszins algemeene achteruitzetting van Nederland op de internationale markt niet alleen uit onze eigen handelsstatistiek, maar vooral uit een vergelijking van haar uitkomsten met die der buitenlandse handelsstatistiek, onmiskenbaar aan den dag zouden treden. Terwijl eerder het omgekeerde zich voordoet.¹⁾

Hierneven rijst voorts de vraag, of belemmeringen van handelspolitieke aard de eindoorzaak van een ondervonden nadeel vormen. Want in het algemeen wordt de beteekenis van het handelspolitiek ingrijpen als bewerker van bedrijfseconomische wijzigingen van blijvende aard grootelijks overschat en ziet men die aan de oppervlakte liggende maatregelen te veel voor de oorzaken aan, van hetgeen in wezen buiten de overheidsbemoediging om plaats vindende economische verschijnselen zijn. Te dikwijls ontbreekt het aan een helder inzicht in de natuurlijke strekkingen van de verdeling en de samenvoeging der voortbrenging over de wereld en mist men een zakelijk begrip van haar natuurlijke vestigingsvoorwaarden; van die voorwaarden, die los van ieder ingrijpen van overheidswege, uit de economisch-geographische noodzaak zelf voortvloeien. Vandaar dikwerf de hopelooze — helaas niet steeds onopzettelijke — verwarring, die de gedachtenwisseling over handelspolitieke strijdvragen kenmerkt.

Een soortgelijke tekortkoming ligt ook in vele uitslatingen over het beloop van ons invoeroverschot, doordat daarin het begrip van den dynamischen aard van deze verhouding zoek is. En een derde voorstelling, die men der goe-gemeente tracht bij te brengen, is het beeld van tal van Nederlandsche bedrijfstakken, kreuwend onder de vrijheid, die den buiten-

¹⁾ Verg: A. Plate, Een eiland van vrijhandel in een wereld van protectie. 's-Gravenhage 1929. (Ned. Ver. voor vrijhandel, Vlugtschrift 33).

INHOUD.

Blz.

HET NEDERLANDSCHE BEDRIJFSLEVEN EN ZIJN BINNENLANDSCHE MARKT I door W. G. H. van der Zweep.	968	
Veranderde beleggingsinzichten bij levensverzekeringmaatschappijen door Dr. M. Niemeyer	970	
Het plan tot vorming van een internationale associatie van rubberproducenten door Jhr. Mr. L. H. van Lennep	971	
De Rotterdamsche Kamer van Koophandel over de nikelen munt door Mr. K. P. van der Mandele	972	
Internationale loonsvergelijking door Dr. Ir. B. Bölgner	973	
De rijwielvoorziening door Mr. Dr. J. H. van Zanten met naschrift door Ir. S. van Hoogstraten	975	
De Indische middelen over Juli 1929	976	
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	978	
MAANDLIJFERS:		
'Resumé uit het „Monthly Bulletin of Statistics“	978	
Overzicht van de Indische middelen	979	
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	979-986	
Geldkoersen.	Bankstaten.	Verkeerswezen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.	

landschen ondernemer in Nederland wordt gegund, schril afstekend bij den druk dien de Nederlandsche producent in het buitenland ondervindt. Dat is de voorstelling van het dwaze Nederland, waarin de toestand voor het bedrijfsleven onhoudbaar is, doordat het de buitenlandse voortbrengselen vrij, of tegen een gering recht, dat voor boozen en goeden geldt, binnenlaat. En als zoo'n melodrama wordt opgevoerd, vindt men steeds wel liefhebbers om mee te huilen!

Het is daarom nuttig eens te onderzoeken, hoe het nu eigenlijk met die beheersching van onze binnenlandsche markt door het buitenland staat. Daarbij stuit men evenwel op de moeilijkheid, dat de feitelijke gegevens in verhouding tot het te kennen gebied schaarsch zijn en bovendien, doordat zij op verschillende wijzen werden bewerkt, en de voorraden buiten de fabrieken in den regel onbekend zijn, aan vergelijkbaarheid inboeten. Al behoort daardoor een eenigszins afgerond beeld van de beteekenis der binnenlandsche markt voor de Nederlandsche nijverheid voorsnogen tot de vrome wenschen, toch kan, in de eerste plaats dank zij de goede zorgen van het Centraal Bureau voor de Statistiek, reeds thans van een aantal belangrijke deelen van ons bedrijfsleven een vrij goed, zij het dan ook geen volkomen zuiver, overzicht worden verkregen.

* * *

Daar is, om met de fabrieken van voedings- en genotmiddelen te beginnen, de *suikernijverheid*, waarvoor een plan tot bescherming nog steeds aanhangig is en door den Bond van Coöperatieve Suikerfabrieken in een adres tot den Minister van Financiën in 1926 bescherming tegen de geforceerde concurrentie van het buitenland werd gevraagd. De verkoop van deze fabrieken beliep in het laatst verstreken werkjaar rond 406.900 ton, waarvan 262.500 ton hier te lande en 144.400 ton elders is geplaatst. Daar in hetzelfde tijdperk het geheele verbruik van suiker, dus met inbegrip van de buitenlandse, 281.000 ton beliep, heeft het aandeel van de Nederlandsche fabrieken in de binnenlandsche suikervoorziening 93 pCt. bedragen, zoodat het tegenwoordig met die geforceerde buitenlandse concurrentie nogal schijnt los te loopen!

De afzet van de inheemsche *bierbrouwerijen* is sinds den oorlog vrijwel doorlopend gestegen, hoofdzakelijk als gevolg van het toenemen van den verkoop in het binnenland. In het geheel verkochten zij in 1928 bijna 2,3 miljoen H.L. bier, waarvan ruim 2,1 miljoen H.L. binnen onze grenzen werd verbruikt, terwijl slechts 22.726 H.L., of nog niet 1,1 pCt. van het geheele verbruik, werd ingevoerd. De bierbrouwerij beheerscht de eigen markt derhalve volledig, waarbij zij zeker een krachtigen steun vindt in de 40 miljoen gulden, die zij naar raming in het koffiehuis- en hotelbedrijf heeft gestoken.

De *margarinenijverheid*, die door haar schier on-

geëvenaarde ontwikkeling aller oogen op zich doet richten, is een ander treffend staal van ongebreidelde buitenlandsche mededinging op onze eigen weerlooze markt. Haar afzet beliep in 1928 rond 140.000 ton, waarvan 66.500 ton in het binnenland en 73.400 ton in het buitenland werd verbruikt. De invoer besomde . . . . . 286 ton.

De *aardappelmeelfabrieken* zijn met betrekking tot haar hoofdvoortbrengsel een echte uitvoernijverheid. Naar verluidt was men dan ook vooral aan die zijde — en aan nog een andere zéér machtige zijde, die hier onbelicht moge blijven — geenszins gerust over de gevolgen van de indertijd door onze Regeering ontwikkelde handelspolitieke „activiteit” tot redding van de toen ondergaande aardewerfabrieken, die het thans echter redelijk goed maken. Dat laatste is óók van die voorbeelden die wekken; maar niet tot actieve handelspolitiek!

Dit overigens terloops, want waarop het in dezen aankomt is, dat de binnenlandsche markt van aardappelmeel, dextrine en glucose uit zetmeel, door de voortbrengings- en afzetverhoudingen zelve, aan de eigen nijverheid is voorbehouden, daar deze artikelen, practisch gesproken, niet worden ingevoerd.

De *meelfabrieken* kampen tegen de Amerikaansche mededinging op het gebied van het tarwemeel, waarbij in de laatste maanden de Nederlandsche ondernemingen het voordeel van den laagsten prijs bezaten. Al is door deze mededinging de beteekenis van de inheemsche fabrieken voor de binnenlandsche voorziening met deze meelsoort niet meer zóó overwegend als voorheen, toch is zij belangrijk. Want in 1928 werd van haar geheelen afzet van tarwemeel, ter waarde van 74,5 miljoen gulden, 74,3 miljoen op de eigen markt geplaatst, hetgeen 70 pCt. van het inheemsche verbruik is.

Daarenboven beliep de invoer van roggemeel slechts 61.000 gulden, bij een binnenlandschen afzet van de maalderijen ter waarde van 4,3 miljoen gulden.

De *cacao- en chocoladenijverheid* is binnen onze grenzen vrijwel zonder mededinging; op het stuk van de cacao en de cacaooter is zij evenwel een echte uitvoernijverheid. Zoo beliep de waarde van haar verkoop van cacao-poeder in 1927 10,8 miljoen gulden, waarvan 8,8 miljoen werd uitgevoerd, bij een invoer van ruim 100.000 gulden. Voor de cacaooter waren deze bedragen, (ten deele bij benadering): verkoop 18,6 miljoen gulden, uitvoer (onvergelijkbaar) 24 miljoen en invoer 1,4 miljoen. De verkoop van chocolade-artikelen besomde rond 30 miljoen gulden, waarvan bijna 24,5 miljoen hier te lande werd verbruikt, bij een invoer van naar schatting nog geen 750.000 gulden.

De monopolistische plaats op de eigen markt van onze *sigaren-, sigaretten- en tabaksfabrieken* is ongetwijfeld ten deele — en met name ten opzichte van de sigarettenfabrieken — een gevolg van de beschermende werking der huidige accijns- en tariefwetgeving; doch anderzijds dient te worden bedacht, dat de sigaren- en de tabaksfabrieken reeds vóór de tegenwoordige accijns-wet in het grootste deel van het binnenlandsche verbruik voorzagen. Gedurende 1928 waren de verhoudingen als volgt:

sigaren	verbruik f 87,5 miljoen	en invoer f 190.000
sigaretten	„ „ 46,7	„ „ „ 912.000
tabak	„ „ 27,7	„ „ „ 33.000

In het voorbijgaan zij op den eigenaardigen toestand, waarin de *zoutwinning* hier te lande verkeert, gewezen. Nederland moet, ondanks zijn voor eeuwen toereikende zoutlagen, nog steeds vrij aanzienlijke hoeveelheden zout uit het buitenland betrekken, doordat de verkoop van zout er door de zoogenaamde zoutconventie, waarbij ook de inheemsche zoutwinning is aangesloten, wordt geregeld. Het deel van den binnenlandschen afzet, dat door deze overeenkomst aan de winning uit eigen bodem is toegewezen, wordt door de aanwezigheid van uit vroeger dagen bestaande ziederijen van buitenlandsch zout beperkt.

Van het bekendste onderdeel der *electrotechnische nijverheid*, de vervaardiging van *metaaldraadgloeilampen*, staat reeds zonder meer vast, dat de Nederlandsche nijverheid de binnenlandsche markt volledig beheerscht, om van een aantal buitenlandsche markten nog maar te zwijgen. De invoer bedroeg gedurende 1928 ruim 2,5 miljoen gloeilampen, dat is evenveel als de firma Philips in tien dagen vervaardigde, waarbij dan onder meer nog de voortbrenging van de Splendor-fabrieken komt, die omstreeks het midden van het loopende jaar 170.000 lampen per week beliep¹⁾. De uitvoer besomde hiertegenover bijna 69 miljoen stuk.

Krachtig is ook de plaats van dezen bedrijfstak bij den binnenlandschen verkoop van *radiotoestellen*: 22,8 miljoen gulden uitvoer, bij 9,5 miljoen gulden invoer.

De afzet aan *dynamo's, motoren en transformatoren* beliep in 1927 7,6 miljoen gulden, waarvan 5,2 miljoen binnen onze grenzen plaatsing vond. Daar het binnenlandsche verbruik in genoemd jaar op 9,5 miljoen gulden kan worden geschat, heeft het aandeel van de Nederlandsche nijverheid in de voorziening daarin 55 pCt. bedragen, bij 42 pCt. in 1925 en 38 pCt. in 1926.

Daarnaast stond een afzet van *electriciteitsmeters, schakeltoestellen en verwarmingsapparaten* ter waarde van 5,6 miljoen gulden, waarvan 4,3 miljoen hier te lande, tegenover een binnenlandsch verbruik van deze artikelen ter waarde van 9,9 miljoen, zoodat rond 45 pCt. van deze behoefte door de eigen nijverheid werd geleverd. In 1925 beliep die verhouding 40 pCt. en in 1926 33 pCt.

Men zou zeggen, dat de gevolgen van de onnatuurlijke concurrentie van landen, die hier hun overschot zoeken te spuien, voor onze electrotechnische nijverheid niet bepaald noodlottig zijn geweest! En op andere gebieden van de metaalnijverheid is de indruk niet minder gunstig.

Men zie bijvoorbeeld onze *hoogovens*, die hun voortbrenging geleidelijk tot 256.500 ton in het laatste jaar onder verslag hebben uitgebreid. Van deze hoeveelheid vond 57.622 ton binnen onze grenzen plaatsing, welke afzet ongetwijfeld voor uitbreiding vatbaar, doch allerminst onbevredigend is, vooral wanneer men bedenkt, dat zij twee derde van het geheele binnenlandsche verbruik van ruw ijzer uit maakt. En is het bovendien niet merkwaardig, dat dit jonge bedrijf 199.000 ton naar de fel bestreden buitenlandsche markt wist uit te voeren?

De *scheepswerven* hebben het niet gemakkelijk. Haar buitenlandsche mededingsters worden dikwijls rechtstreeks en zijdelings door de overheid gesteund, waardoor niet alleen opdrachten aan vreemde werven worden onthouden, maar zij eveneens een druk op de aanbestedingsprijzen elders uitoefenen. Desniettenstaande heeft de waarde van de op Nederlandsche werven gebouwde vaartuigen in 1927 88 miljoen gulden beloopt, waarvan 60 miljoen voor binnenlandsche en 28 miljoen voor buitenlandsche rekening, terwijl de invoer van vaartuigen niet meer dan 9 miljoen gulden besomde.

Er is hier eenige jaren geleden een vrij sterke beweging geweest, om onze werven — in navolging van het buitenland — door steun van overheidswege tegen het buitenland te beschermen. Klaarblijkelijk was echter in den natuurlijken steun van de vestigingsfactoren dezer nijverheid voldoende bescherming gelegen. In de omstandigheid, dat de scheepsbouwcapaciteit over de geheele wereld verre de vraag overtreft en daardoor de toestand van den scheepsbouw voorshands weinig uitzicht op bevrediging schijnt te beloven, zal toch zeker wel niemand een bewijs van de ontoereikendheid van ons handelspolitieke stelsel willen zien!

¹⁾ Verg: Friedrich, A., Die internationale Glühlampen-industrie. (Wirtschaftskurve der Frankfurter Zeitung, 1929, afl. 3).

De fabrieken van bouten, nagels, spijkers, schroeven en moeren hebben in 1927 voor ruim 11 miljoen gulden aan deze artikelen verkocht, waarvan 6 miljoen op de eigen markt, hetgeen vermoedelijk — de getallen laten geen zuivere vergelijking toe — twee derde van de binnenlandsche behoefte uitmaakt. Ten behoeve van deze ondernemingen is, evenals voor de emaillefabrieken, ook al eens om handelspolitieke bescherming gevraagd.

Wat de laatste betreft, besomde haar verkoop van *geslagen ijzeren emaillewaren* in 1927 ruim 5 miljoen gulden, waarvan 2,8 miljoen, of drie vijfde van de binnenlandsche behoefte, binnen onze grenzen werd geplaatst. De verkoop van de inheemsche fabrieken van *gegoten ijzeren emaillewaren* beliep te zelfder tijd 1,7 miljoen gulden, van welke waarde 1,2 miljoen, dat is twee derde van het geheele verbruik, binnenslands werd afgezet.

De fabrieken van *blikwaren* werken vrijwel uitsluitend voor de inheemsche markt, die zij beheerschen. De waarde van haar gezamenlijken verkoop beliep in 1927 namelijk 11,2 miljoen en de uitvoer slechts 519.000 gulden, hetgeen — bij een invoer van 763.000 gulden — een binnenlandsch verbruik van ongeveer 11,5 miljoen gulden geeft: waarin dus door onze nijverheid voor ruim 90 pCt. werd voorzien.

De beteekenis van de Nederlandsche *hijsch- en hefwerktuigen* voor de binnenlandsche voorziening is kleiner dan die van de buitenlandsche. Het is mogelijk dat het verschil in soorten daarbij een rol speelt, maar hieromtrent bestaan — evenals voor de andere bedrijfstakken — geen gegevens. Bij een voortbrenging in 1927 van 4,6 miljoen gulden beliep haar verkoop op de inheemsche markt 3,4 miljoen, tegenover een verkoop van binnen- en buitenlandsch fabrikaat tezamen van rond 8,5 miljoen gulden. Het aandeel van het binnenlandsche fabrikaat blijkt dus nog minstens op 40 pCt. te mogen worden geschat, bij 38 pCt. in 1925 en 41 pCt. in 1926.

De Nederlandsche *rijwielnijverheid* heeft de Engelse rijwielen grootendeels van onze markt verdreven en de Duitsche kunnen hun beteekenis van vóór den oorlog al evenmin herwinnen. Van de 205.000 rijwielen, die zij verleden jaar afleverden — in welk aantal dus de door de montage-inrichtingen in elkan- der gezette rijwielen niet is begrepen — werden er rond 18.300 uitgevoerd, hoofdzakelijk naar Nederlandsch Indië; hiertegenover stond een invoer van slechts 10.400 stuk. Met betrekking tot de frames was de verhouding: levering 62.000, waarvan naar het buitenland 17.900, en invoer 14.500.

Klaarblijkelijk wordt deze nijverheid noch door haar, door Ir. Van Hoogstraten, (in E.-S. B. van 16 October jl.), als achterlijk beschreven voortbrengingswijze, noch door haar handelspolitieke weerloosheid in haar beheersching van de eigen markt belemmerd.

Daarenboven werden hier te lande in de laatste tien jaar verscheidene fabrieken tot het maken van één enkel rijwielonderdeel opgericht, zooals die van zadels, kettingkasten, spaken, velgen, buizen, kettingwielen, kettingen, vrachtdragers en spatschermen. De meeste van deze inrichtingen gaan geleidelijk vooruit en leveren tot lagere prijs betere waar dan het buitenland.

Tot zoover de metaalnijverheid, die vooral waar het de lichte nijverheid betreft — door Nederland met een keur van fabrieken van den meest verschillende aard vertegenwoordigd — tot die bedrijfstakken behoort, op welker afzetgebied de handelspolitieke strijd vaak zeer fel is. Zw.

(Slot volgt).

VERANDERDE BELEGGINGSINZICHTEN BIJ LEVENSVZERKERINGMAATSCHAPPIJEN.

In het jaarboekje van de Vereeniging voor Levensverzekering voor het jaar 1904 is een verzamelbalans opgenomen, die den vermogenstoestand der 25 voor-

naamste Nederlandsche levensverzekeringmaatschappijen op den 31en December 1902 weergeeft. Daaruit blijkt, dat op dien datum het totaal rentegevend vermogen dier maatschappijen, groot f 124.767.569,47½ als volgt samengesteld was:

Effecten	f 62.656.034,01	is 50.22 pCt.
Hypotheke	„ 35.294.982,49	„ 28.29 „
Onroerende goederen	„ 13.857.126,88½	„ 11.11 „
Polisbeleeningen	„ 5.071.202,57	„ 4.06 „
Diverse beleggingen	„ 7.888.223,52	„ 6.32 „
Totaal	f 124.767.569,47½	is 100 pCt.

Een kwart eeuw later is het beeld geheel veranderd. Op 31 December 1928 bedroeg, zooals door de Verzekeringskamer in haar zoo juist uitgekomen jaarverslag is medegedeeld, het totaal rentegevende vermogen van alle Nederlandsche levensverzekeringmaatschappijen tezamen genomen f 709.705.553,06½, welk bedrag over de verschillende beleggingsgroepen was verdeeld in een verhouding, zooals onderstaande tabel aangeeft:

Effecten	f 217.637.864,44	is 30.67 pCt.
Hypotheke	„ 299.108.108,15	„ 42.15 „
Onroerende goederen	„ 31.934.013,58½	„ 4.50 „
Polisbeleeningen	„ 48.602.746,40½	„ 6.85 „
Leeningen op schuldbekentenis	„ 82.336.207,64½	„ 11.60 „
Diverse beleggingen	„ 30.086.612,84	„ 4.23 „
Totaal	f 709.705.553,06½	is 100 pCt.

Een vergelijking tusschen het eerste en het tweede staatje levert opmerkelijke verschilpunten op. De effecten, die in 1902 nog meer dan de helft van het totale vermogen der levensverzekeringmaatschappijen uitmaakten, zijn in 1928 tot pl.m. 31 pCt. terugge- loopen en hebben de eerste plaats aan de hypotheke moeten afstaan. Een verklaring van dit verschijnsel is niet moeilijk te geven. In de eerste plaats bestond in 1902 het totale effectenbezit van rond f 62.000.000 voor ongeveer 50 pCt. uit de effectenportefeuilles van slechts twee maatschappijen, waarvan de eene sindsdien is gelijkwideerd en de andere thans, wat haar omvang betreft, niet meer zoo'n voorname plaats inneemt als voorheen. In de tweede plaats wordt het voor de levensverzekeringmaatschappijen steeds moeilijker, voldoende beleggingsmateriaal op de effectenmarkt te vinden, indien zij niet aan twee belangrijke beleggingsbeginselen willen tornen: het beginsel van risicoverdeeling en dat van evenwicht in valuta tusschen verplichtingen en beleggingen. Tenslotte (en dat is misschien wel de voornaamste reden, waarom hypotheke tegenwoordig als beleggingsobject zoo gezocht zijn) gaat men meer en meer inzien, dat hypotheke door haar dubbele zekerheid (persoonlijke en zakelijke) en door het feit, dat zij een zéer behoorlijk rendement afwerpen, onder normale omstandigheden voor een levensverzekeringmaatschappij een heel mooie belegging vormen.

Een tweede punt, dat bij het beschouwen van de beide bovenstaande staatjes terstond in het oog springt, is, dat terwijl in 1902 leeningen op onderhandse schuldbekentenis aan publiekrechtelijke lichamen nog in het geheel niet voorkwamen, dit soort belegging ruim 25 jaren later bijna 12 pCt. van het totaalvermogen der Nederlandsche levensverzekeringmaatschappijen uitmaakt. Dit moet voornamelijk worden toegeschreven aan het feit, dat, in tegenstelling met vroegere jaren, door de ruime geldmiddelen, waarover de Nederlandsche levensverzekeringmaatschappijen tegenwoordig veelal beschikken, deze in staat zijn aan de vaak groote leeningsaanvragen van provincies, gemeenten, waterschappen en andere publiekrechtelijke lichamen te voldoen.

Opmerkelijk is, dat de onroerende goederen, die in 1902 nog op de derde plaats stonden, in 1927 tot de vijfde zijn afgezakt, een verschijnsel, dat des te merkwaardiger is, omdat in den inflatietijd belegging in vast goed alom werd aangeprezen als één van de weinige beleggingen, die slechts in geringe mate van de depreciatie van het ruilmiddel te lijden hadden. Wan-

neer men dan voorts nog bedenkt, dat het bedrag van f 31.934.013,58½, dat door de levensverzekeringmaatschappijen in onroerende goederen is belegd, voor een groot deel uit kantoorgebouwen in eigen gebruik bestaat, kan zonder overdrijving worden beweerd, dat het vaste-goederen-bezit der Nederlandsche maatschappijen van levensverzekering van niet veel betekenis is. Een vergroting van dit bezit komt m.i. voor die maatschappijen, wier inkomsten de uitgaven belangrijk overtreffen, dan ook zeker in aanmerking. De groote moeilijkheid is evenwel, vaste eigendommen te vinden die voor aankoop geschikt zijn. De prijzen van hofsteden met landerijen zijn in vele streken des lands dermate opgedreven, dat deze uit een oogpunt van rendement bezien, momenteel slechts zelden een aantrekkelijke belegging vormen. Aanlokkelijker schijnt mij daarom onder de gegeven omstandigheden het koopen van courante woon- en winkelhuizen op gewilden stand in de groote steden toe, al mag daarbij de zorg, die de exploitatie met zich medebrengt, niet onderschat worden. De verhuur, het onderhoud en tal van andere zaken eischen voortdurende aandacht en, wil de exploitatie loonend zijn, kennis van zaken.

De polisbeelingen zijn in de achter ons liggende kwart eeuw eenigszins toegenomen, waarschijnlijk tengevolge van de in economisch opzicht minder gunstige jaren vlak na den oorlog. Bij een zich steeds meer consolideeren van den toestand mag verwacht worden, dat in de toekomst het pCt., dat de polisbeelingen thans nog van het totaal der beleggingen vormen, zich in dalende richting zal bewegen, al gaat zoo iets uit den aard der zaak slechts langzaam en geleidelijk.

De post „diverse beleggingen” geeft een kleinen achteruitgang te zien. Onder dit hoofd vallen hoofdzakelijk beleggingen op korten termijn. Deze komen bij levensverzekeringmaatschappijen betrekkelijk zelden voor en hangen vaak van toevallige omstandigheden af. Onder deze beleggingen met korten looptijd nemen deposito's en prolongatiën de eerste plaats in. Het is misschien niet ondienstig er in dit verband de aandacht op te vestigen, dat ook bankaccepten zich uitstekend voor een belegging op korten termijn leenen. Nog tē weinig wordt door de levensverzekeringmaatschappijen in Nederland van deze belegging gebruik gemaakt.

Behalve een op sommige punten niet onbelangrijke verschuiving tusschen de verschillende beleggingsgroepen onderling, hebben de laatste jaren ook verandering gebracht in de onderverdeeling van elke groep op zichzelf genomen. Het sterkst komt dit tot uiting in de groep effecten. Bestond deze in 1902 nog vrijwel uitsluitend uit obligatiën, op 31 December 1928 hadden de 10 grootste Nederlandsche levensverzekeringmaatschappijen reeds voor meer dan 15 miljoen gulden in aandelen belegd, terwijl de komende jaren naar alle verwachting nog wel een toeneming van dit bezit te zien zullen geven. Dit is een gevolg van het steeds meer doordringend besef, dat een goed over verschillende fondsen verdeeld aandelenbezit, zoowel uit een oogpunt van rendement als met het oog op kapitaalswinst, als belegging op langen termijn, geen slecht figuur maakt in vergelijking met een belegging tot eenzelfde bedrag in vaste rentedragende fondsen, gelijk Smith, Raynes en anderen door onderzoekingen hebben aangetoond. De groote schommelingen, waaraan de koersen van aandelen vaak onderhevig zijn, maken het voor levensverzekeringmaatschappijen evenwel gewenscht, slechts een betrekkelijk klein percentage (bijv. hoogstens 10 pCt.) van haar totale vermogen in aandelen te beleggen en daarvoor bovendien in de eerste plaats haar extra-reserves te gebruiken. Kleine maatschappijen zullen goed doen, zich slechts voor een zeer bescheiden bedrag bij aandelen te interesseeren, daar zij niet, zooals haar grootere zusters, in staat zijn, in haar aandelenbezit het beginsel van ver doorgevoerde risico-verdeeling tot uiting te brengen.

Voor de toekomst mag verwacht worden, dat de levensverzekeringmaatschappijen tengevolge van haar voorspoedigen groei, een toenemenden invloed op de beleggingsmarkt zullen uitoefenen. Haar activa nemen van jaar tot jaar met groote bedragen toe, zooals uit de hieronder vermelde cijfers blijkt, ontleend aan diverse verslagen der Verzekeringkamer:

31	December	1923.	Totaal der activa rond	f 497.000.000
31	„	1924.	„ „ „ „	531.000.000
31	„	1925.	„ „ „ „	581.000.000
31	„	1926.	„ „ „ „	630.000.000
31	„	1927.	„ „ „ „	691.000.000
31	„	1928.	„ „ „ „	749.000.000

Deze snelle toeneming maakt het voor de levensverzekeringmaatschappijen noodzakelijk, in de komende jaren de vraag onder de oogen te zien, of wellicht nieuwe beleggingsmogelijkheden gevonden kunnen worden.

Het zal ongetwijfeld belangwekkend zijn na te gaan, hoe zij, elk voor zich, het steeds ingewikkelder wordende beleggingsprobleem zullen oplossen.

Dr. M. NIEMEYER.

HET PLAN TOT FORMING VAN EEN INTERNATIONALE ASSOCIATIE VAN RUBBERPRODUCENTEN.

Het is niet te verwonderen, dat wrevel ontstaat, wanneer men moet constateeren, dat een tegenpartij door aaneensluiting een invloed op de markt te haren gunste kan uitoefenen, en even begrijpelijk is het, dat men vooral naar middelen van verweer zoekt, wanneer de verkoopprijs van het product den kostprijs bedenkelijk nadert.

Uit deze geestesgesteldheid kunnen wij bij de pogingen tot verbetering van den rubberprijs veel verklaren.

Het plan om 20 pCt. van den oogst niet onder een zekeren prijs af te geven werd — o ironie van het lot — ongeveer in denzelfden tijd gepubliceerd als waarin het Braziliaansche koffie-instituut genoodzaakt was de koffie-markt aan haar lot over te laten. Het achterhouden van een deel van den oogst in de hoop op betere prijzen is een zeer gevaarlijk wapen, dat zich maar al te vaak keert tegen hem, die het hanteert. Vóórdat men daarvan gebruik maakt, moet men zeer ernstig overwegen of de toestand der markt 't wettigt, — wij zouden bijna kunnen zeggen: 't noodzakelijk maakt —, en of de kans op mislukking werkelijk gering is. Wat zegt ons dienaangaande de circulaire, die de voorstellers tot toelichting van het plan hebben opgesteld?

Niet zonder naïveteit doceert zij, dat verbruikers de macht hebben, wanneer er meer aanbod is dan vraag, en voortbrengers in het omgekeerde geval, en dat men zich bij het zoeken naar een oplossing op een economischen grondslag moet plaatsen. De stellers verklaren verder, dat men ongetwijfeld van de praemisse moet uitgaan, dat het wereldverbruik zich in een stijgende richting zal blijven bewegen, aangezien anders elke prognose van kans op verbetering gedoemd is op teleurstelling uit te loopen. In dat geval zou het eenige redmiddel in productie-bepaling gezocht moeten worden, maar een andere en voor alle producenten aanvaardbare ligt — wij citeeren nog steeds de circulaire — onder de thans heerschende verhouding tusschen productie en consumptie voor het grijpen. Uitgaande van de in de memorie vermelde cijfers, die volgens het Comité aan beide zijden aan den veiligen kant zijn, komt men tot een surplus van 30.000 tons in 1929, maar tot een even groot tekort in 1930. In den loop van 1930, wellicht eerst in de tweede helft, zal, bij verwezenlijking van de ramingen, een stijging van den marktprijs moeten intreden; producenten hebben dus het oogenblik af te wachten, dat de balans te hunnen gunste doorslaat, maar kunnen door een vereenigde actie dien toestand disconteeren.

Is dat alles? zou men geneigd zijn te vragen. Komt er in 1930 werkelijk een tekort van 30.000 ton, dan

kunnen, om met de circulaire te spreken, producenten het oogenblik afwachten, waarop de balans te hunnen gunste doorslaat. Trouwens de markt, die steeds vooruit ziet, zal dat tekort dan ook wel zien aankomen en daarop met een prijsverhoging reageeren. Moeten nu waarlijk de producenten de gevaarlijke politiek van het achterhouden van voorraden toepassen, alleen maar om het tempo der rijzing te versnellen? Ja, als er periculum in mora was, als de prijzen groot verlies lieten, zoodat veel ondernemingen het weldra niet meer zouden kunnen volhouden, doch zoo is de toestand niet. De tegenwoordige prijzen laten wel bijna geen winst, maar stellen toch alle maatschappijen in staat hun exploitatie-uitgaven te voldoen en zelfs voor afschrijvingen te zorgen, zoodat zij 1930, het jaar van belofte, zeker zullen halen.

De wenschelijkheid, laat staan de noodzakelijkheid, van den maatregel is, onzes inziens, allermint gebleken. Hoe staat het nu met de kans op mislukking? Deze is waarlijk niet te onderschatten. Alles hangt er natuurlijk van af, of de ramingen van productie en consumptie juist zullen blijken. Luister naar wat het Comité zelf in zijn circulaire schrijft: „Elke poging om de rubbersituatie op grondige wijze te beoordeelen doet onmiddellijk het gemis voelen aan voldoende statistische gegevens”, en iets verder: „Vandaar dat bij het bekend worden der definitieve cijfers telkens blijkt, dat deze sterk afwijken van de aanvankelijk gemaakte ramingen”. Dit laatste geldt dan speciaal voor de productie.

In de vergadering van 22 October is reeds gebleken, dat de cijfers van het Comité niet bepaald aan den veiligen kant geraamd waren, en overigens weet iedereen, dat afwijkingen bij rubber ten minste evenveel voorkomen als bij andere artikelen. En de toename der productie of de afneming der consumptie behoeft niet eens heel groot te zijn om de berekening geheel in de war te sturen.

Er is nog iets. Producenten behoeven zich slechts voor één jaar te binden; men durft een langeren termijn niet aan, omdat bij oplegging van 20 pCt. van den oogst gedurende drie of vijf jaren teveel van de geldmiddelen der ondernemingen zou worden vastgelegd; beleening van die rubber zou al te zeer aan het Koffie-instituut doen denken. Professor Treub heeft echter in de vergadering terecht er op gewezen, dat de kans van slagen bij een proef voor één jaar sterk vermindert. Voor oplegging van ongeveer 50.000 ton zal geen consument bang zijn. Men bedenke, dat de zichtbare wereldvoorraad ongeveer 150.000 ton bedraagt. De animo om het plan voort te zetten zal zeer gering zijn, wanneer de 20 pCt. nog onverkocht is. Wordt de achtergehouden voorraad dan weer op de markt losgelaten, zij het ook over eenige maanden verdeeld, dan zal de depressie ongetwijfeld groot zijn.

Groote risico's brengt het plan dan ook zeker met zich mede, en men kan niet hiervan zeggen: baat het niet, het schaadt ook niet.

Toch verklaarden ondernemingen met een jaarproductie van 30.000 ton zich bereid een proef met het plan te nemen (ter vergadering waren maatschappijen met een productie van pl.m. 41.000 ton vertegenwoordigd). Hoe is dit te explicereen? Door de geestesgesteldheid, waarvan wij in den aanhef van dit artikel gewag maakten. Men wil wat doen tegenover het georganiseerd overleg der koopers; er is een plan ingediend; men geve het een kans. — Op de risico's wordt niet voldoende gelet.

Het Comité zal nu met de Fransche en Belgische producenten gaan praten en bij hen wel een willig oor vinden. Gedrieën kan men dan naar Engeland oversteken. Of daar veel sympathie zal worden gevonden? Er is nog altijd spijtigheid over het niet-meedoen door de Nederlanders aan het Stevenson-plan. Gemakkelijk zal samenwerking zeker niet verkregen worden.

De rubbermarkt heeft het voorstel van het Comité niet met een blijvende hausse begroet en is na de ver-

gadering van den 22sten er niet beter op geworden. De beurs heeft dikwijls een goeden reus.

L. H. VAN LENNEP.

DE ROTTERDAMSCH E KAMER VAN KOOPHANDEL OVER DE NIKKELEN MUNT.

Thans heeft ook de Rotterdamsche Kamer van Koophandel haar antwoord aan de Commissie in zake de nikkelen munt ingezonden.

Bij de beantwoording van de vragen, in de enquête gesteld, verklaart zij zich vóór invoering van nikkelmunt ter vervanging van onze rijksdaalders, die onhandig van formaat zijn. In verband hiermede wordt ook voorgesteld om de guldens van nikkel te maken, hoewel deze op zichzelf niet onhandig zijn. Voor kwartjes en dubbeltjes wordt het gebruik van nikkel aanbevolen met het oog op slijtage. Voorts bepleit de Kamer, zooals reeds vroeger, behoud van den zilverbon van f 2,50, en thans ook invoering van een bankbiljet van vijf gulden.

In het kort dus: vervanging van zilveren door nikkelen munt met behoud of invoering van kleine biljetten. Een voor de practijk uitstekende oplossing, waarmede men gaarne geheel akkoord kan gaan.

Echter doet de Kamer bovendien een voorstel, waartegen ernstige bezwaren moeten rijzen. Het is dit:

Het gebruikelijke argument bij tegenstanders van nikkelmunt is, dat invoering van nikkelgeld om de een of andere reden, welke intusschen tot dusverre verzwegen werd, en die klaarblijkelijk meer op gevoelsoverwegingen dan op rationeele argumentatie berust, wantrouwen bij de bevolking zal wekken of op het buitenland een verkeerden indruk zal maken.

De Kamer heeft nu, om dit wantrouwen te voorkomen, voorgesteld, dat de in omloop te brengen nikkelmunt tot elk veelvoud van tien gulden in goud inwisselbaar moet worden gesteld.

Een motiveering van dit voorstel zal men in de nota van de Rotterdamsche Kamer tevergeefs zoeken. Ook hier is het blijkbaar een quaestie van gevoel; men heeft het idee, dat er meer zekerheid zal zijn, wanneer de nikkelmunt in goud inwisselbaar zal zijn, dan zonder zulk een inwisselingsverplichting.

Tegen dit voorstel rijzen, zooals gezegd, ernstige bezwaren. Het is bij aanvaarding van de voorstellen van de voorstanders van nikkelmunt te eenen male overbodig; het is kostbaar; en het gaat in tegen de lijn van de traditioneele en beproefde Nederlandsche geldpolitiek.

Over elk dezer drie bezwaren een enkel woord.

In de eerste plaats de overbodigheid. Verschillende voorstanders van nikkelmunt hebben er op gewezen, dat het gewenscht zou zijn om de nieuw in te voeren nikkelen guldens en rijksdaalders — en voor Indië ook de halve guldens, die hier te lande thans nog niet van beteekenis zijn — niet het karakter van teekengeld te geven, zooals de thans circulerende groote zilvermunten dat hebben, doch om ze tot pasmunt te maken. D.w.z. niemand zal gehouden zijn er meer van aan te nemen, dan een zeker, niet te hoog te stellen maximum, terwijl volgens het beginsel, reeds thans neergelegd in art. 12 van onze Muntwet, een eventueel teveel aan pasmunt te allen tijde zal kunnen worden ingeleverd bij door den Staat aan te wijzen kantoren, die daartegen geld zullen moeten beschikbaar stellen, dat tot onbeperkt bedrag de kracht van wettig betaalmiddel heeft. Tegenover den Staat zelf zal dus de nieuwe nikkelmunt tot onbeperkt bedrag kracht van wettig betaalmiddel bezitten, aangezien men de pasmunt aldaar steeds ad libitum zal kunnen inleveren.

De reden van dit voorstel was hierin gelegen, dat men het den Staat onmogelijk wil maken om teveel nikkelgeld in omloop te brengen en daarmede inflatie van intrinsiek onvolwaardig geld te veroorzaken. Gesteld toch, dat de Staat uit winstbejag een voortdurende uitbreiding zou willen geven aan de circulatie

van nikkelgeld, zoo zou in het verkeer eene wanverhouding ontstaan tusschen de algemeene betaalmiddelen — dat is bij ons feitelijk het bankpapier en niet het gouden tientje —, eenerzijds, en de pasmunt anderzijds. Men zou van de laatste teveel krijgen en de Staat zou dit teveel thuisgestuurd krijgen bij de door hem zelf aan te wijzen kantoren. Daar zou de Staat dan beschikbaar moeten stellen ander geld en wel bankpapier, dat in ons huidig geldstelsel op gelijke waarde wordt gehouden met het goud en op welks creatie de Staat, dank zij de onafhankelijkheid van onze circulatiebank, die hare zijds weder aan het goud is gebonden, geen inflatorischen invloed kan uitoefenen. De onbepaalde kwijtingskracht van het nikkelgeld tegenover den Staat is dus, wel verre van onbegrijpelijk te zijn, zooals de Rotterdamsche Kamer aan het slot van haar Nota opmerkt, een deugdelijk en weloverdacht middel om inflatie uit te sluiten.

Nu zal, zoo redeneeren de zooeven bedoelde voorstanders van nikkelmunt, met bovenstaande regeling voldoende gewaarborgd zijn, dat er niet teveel nikkelgeld zal komen. De op aanmunt van nikkelgeld te behalen winst zal, voorzoo veel noodig tot intrekking van een mogelijk teveel aan pasmunt, op liquide wijze belegd moeten worden, en wellicht ware daarom in de beleggingswijze der huidige muntfondsen eenige wijziging te brengen, door een deel der beleggingen te doen bestaan uit gemakkelijk realiseerbare goudwaarden. Maar dat is dan ook te eene male voldoende. Het aanleggen van een effectief goudfonds door den Staat is te dien einde volkomen overbodig, aangezien de Staat kan volstaan met betaling in bankpapier.

Het voorstel van de Rotterdamsche Kamer is duur, werd in de tweede plaats opgemerkt. Immers, het zou den Staat noodzaken om een renteloozen goudschat te gaan vormen. Daarin zoude men moeten berusten, als het niet anders kon, maar wij zagen reeds, dat dat allermint het geval is. De Nederlandsche Bank is in ons geldstelsel de bewaarster van het nationale goud. Decentralisatie van den goudvoorraad kan slechts tot noodeloos renteverlies aanleiding geven en neemt juist een van de aantrekkelijke kanten van de nikkelmunt, het verkrijgen van een rentegevend bezit in de plaats van het thans aanwezige rentelooze zilver, weg.

En in de derde plaats gaat het voorstel in tegen onze traditioneele en beproefde geldpolitiek. Deze komt hierop neer, dat wij, afgezien van de zeer geringe goudafgiften van de Nederlandsche Bank in den vorm van tientjes, een goudkernstelsel hebben: centralisatie van den goudschat bij de circulatiebank, gebruik van het goud tot regularisatie van den wisselkoers en gebruik van intrinsiek onvolwaardig zilver- of papiergeld voor den binnenlandschen omloop. Dat systeem is sinds vele decennia als het juiste erkend. Pierson, N. P. van den Berg en Vissering (de laatste met een tijdelijke afwijking in 1925) hebben er de juistheid van betoogd op onomstootelijke gronden. Wanneer men nu het voorstel van de Rotterdamsche Kamer aanvaardt, zoo zal dat leiden tot een decentralisatie van onzen goudschat onder het publiek en dus tot een minder zuinig gebruik van het edele metaal, hetgeen vooral bij het mogelijk tekort aan goud, dat door velen voor de naaste toekomst wordt gevreesd, een verkeerde maatregel zou zijn.

Te zonderling is het voorstel, omdat men toch ook thans practisch geen mogelijkheid heeft om voor het circulerende zilvergeld met zijn 30 à 40 pCt. zilverwaarde goudgeld te ontvangen. Dat deze toestand als zoodanig aanleiding tot klachten geeft, zal niemand willen volhouden. Waarom dan bij invoering van nikkelgeld zoo veel meer waarborgen geëischt dan thans, nu er toch voor onvolwaardig teekengeld feitelijk ook geen goud voor binnenlandsch gebruik is te krijgen?

Daarom is het voorstel van de Rotterdamsche Kamer te eene male te verwerpen. Het is echter met een klein amendement zeer bruikbaar te maken. Lees in plaats van „goud”, „bankpapier” en het voorstel

kan zonder meer worden aanvaard⁴⁾. Wie bezwaar maakt het nikkelgeld in bankpapier inwisselbaar te stellen, die spreekt daarmee de stelling uit, dat dit laatste niet „safe” kan worden geacht en die is gehouden terstond een voorstel tot verbetering van een ongezonder toestand te doen. Het is echter duidelijk, dat zulk een ongezone toestand niet bestaat, en daarom is er dan ook niet de minste aanleiding om met het voorstel van de Rotterdamsche Kamer op dit punt mede te gaan.

Overigens geeft, zooals gezegd, de nota blijk van practischen zin. Gehoopt mag worden, dat de conclusies, waartoe de Nikkelmuntcommissie tenslotte zal komen, in eenzelfde richting zullen gaan als door de Kamer aangegeven.

K. P. VAN DER MANDELE.

INTERNATIONALE LOONSVERGELIJKING.

In het nummer van 7 Januari 1925 van dit tijdschrift hebben wij een overzicht gegeven van de methode, welke door het Internationaal Arbeidsbureau te Genève sinds eenige jaren wordt toegepast om de arbeidsloonen in verschillende landen met elkaar te vergelijken. Wij wezen op de moeilijkheden, welke zich daarbij voordoen en op de bezwaren, welke als gevolg daardoor tegen de door het Int. Arbeidsbureau gepubliceerde cijfers kunnen worden ingebracht. Intusschen waren de cijfers de eenige, die op dit gebied aanwezig waren en aangezien het Int. Arbeidsbureau zelf de eerste was om te erkennen dat ze zeer onvolledig waren en dat er verschillende bezwaren tegen konden worden ingebracht, was te verwachten dat, mede in verband met de groote beteekenis eener goede methode voor internationale loonsvergelijking, het Int. Arbeidsbureau spoedig met verbeteringen zou komen. In de laatste maanden heeft deze wenselijkheid zich steeds sterker doen gevoelen, niet het minst door de expansie van Amerikaansche en Europeesche industriele concerns, die in verschillende plaatsen van Europa fabrieken wenschen te vestigen en voor de beoordeeling van de fabricagemogelijkheden over een zoo juist mogelijk inzicht in de loonsverhoudingen moeten beschikken. Een en ander heeft er toe geleid, dat een verbeterde methode is ingevoerd, waarvan de resultaten in de Revue Internationale du Travail van October 1929 zijn gepubliceerd. De methode is voornamelijk op drie punten verbeterd:

1e. Het aantal categoriën van arbeiders, waarvan loongegevens zijn verzameld is uitgebreid, waarbij men in het bijzonder de groepen heeft genomen, die practisch in elke groote stad voorkomen.

Men vraagt thans loongegevens van de volgende groepen: Bouwvakken: metselaars, timmerlieden, loodgieters, schilders, constructiewerkers, betonwerkers en handlangers; metaalindustrie: bankwerkers en draaiers, vormers, modelmakers en handlangers; meubelindustrie: behangers en polijsters; grafische vakken: handzetter, machinezetter, drukkers, boekbinders en handlangers; electrotechnische installatie: monteurs; monteurs en handlangers bij de distributie van electriciteit; trambestuurders, tramconducteurs, chauffeurs, koetsiers, transportarbeiders en wegwerkers bij de spoorwegen; bakkers en handlangers bij de gemeentebedrijven.

Uit deze opsomming blijkt, dat men inderdaad het aantal beroepen aanmerkelijk heeft uitgebreid, doch dat men, waarschijnlijk door den wensch om beroepen te kiezen, die vrijwel overal voorkomen, zich in hoofdzaak bepaald heeft tot de z.g.n. beschutte bedrijven. Aangezien echter vrijwel overal het loonpeil in de beschutte bedrijven hooger is dan in de internationale bedrijven en men hier slechts onderlinge verhoudingscijfers geeft, mag worden aangenomen, dat de onjuist-

⁴⁾ In dezen zin luidt feitelijk het advies van de Commissie uit de Amsterdamsche Kamer van Koophandel, die de nikkel pasmunt inwisselbaar gesteld wil zien in „wettig betaalmiddel, ter keuze van den Staat”.

heid die men door deze keuze in het loonpeil maakt, bij de vergelijking voldoende wordt opgeheven.

Van al deze beroepen neemt men nu eerst het uurloon event. uurinkomen (en dus niet meer het op de basis van de 48-urige werkweek berekende weekloon, zooals vroeger) in een bepaalde plaats en berekent daaruit het gemiddelde loon in die plaats. Uit de gemiddelden van de verschillende plaatsen van een bepaald land wordt daarna weer het gemiddelde loon voor het betreffende land berekend. Geen van deze gemiddelden is gewogen, alle beroepen in een bepaalde plaats en alle plaatsen in een bepaald land tellen dus even zwaar bij dit gemiddelde. Wie bekend is met den aanval die kort geleden van zekere zijde op mij is gericht in verband met het feit, dat ik de brutaliteit gehad heb op een soortgelijke wijze gegevens voor het loonpeil in Nederland te berekenen, zal begrijpen, dat ik met voldoening heb gezien, dat deze methode ook gevolgd wordt door het meest algemeene bureau dat er met betrekking tot de arbeidsstatistiek ter wereld bestaan.

2e. Het budget, dat bij de berekening van het goederenloon uit het geldloon dienst doet, is met een aantal artikelen uitgebreid, terwijl men tevens de uitgaven voor vuur en licht en voor zeep in de berekening heeft opgenomen. Gegevens van uitgaven voor kleding en andere belangrijke posten van het budget heeft men nog niet in die mate kunnen verkrijgen als wenschelijk is voor internationale vergelijking. De uitgaven voor huishuur welke vroeger wel werden opgenomen, heeft men in verband met het feit, dat hoe langer hoe meer de beperkende bepalingen met betrekking tot de huishuur verdwijnen, niet meer opgenomen.

Het algemeene budget is thans samengesteld uit de volgende artikelen, genomen in de achter elk artikel staande hoeveelheden per volwassen man per week: witbrood 1,88 KG.; tarwebrood 1,80 KG.; tarwebloem 0,82 KG.; havermout 0,11 KG.; boter 0,17 KG.; margarine 0,10 KG.; spekvet 0,05 KG.; ossenvleesch 0,36 KG.; schapenvleesch 0,10 KG.; varkensvleesch 0,10 KG.; kalfsvleesch 0,15 KG.; spek 0,15 KG.; aard-appelen 2,02 KG.; suiker 0,41 KG.; koffie 0,08 KG.; thee 0,03 KG.; cacao 0,01 KG.; kaas 0,09 KG.; melk 2,22 L.; eieren 3; rijst 0,20 KG.; macaroni 0,03 KG.; erwten 0,10 KG.; boonen 0,10 KG.; pruimen 0,04 KG.; zout 0,02 KG.; tafelolie 0,03 L.; brandstof 11,10 KG.; electriciteit 0,45 K.W.; gas 1,84 M³.; petroleum 0,22 L. en zeep 0,10 KG.

Van al deze hoeveelheden van de genoemde artikelen wordt de prijs berekend en de som van deze prijzen geeft de kosten van het budget in de betreffende plaats. De kosten van het budget voor een bepaald land zijn weer het gemiddelde van de kosten van de plaatsen die tot dit land behooren. Op die wijze krijgt men de volgende tabel:

Land	Aantal plaatsen	Kosten in Dollars Juni/juli 1929		Indexcijfers Engeland = 100.	
		Voedingsmiddelen alleen	Voedingsmiddelen vuur, licht en zeep	Voedingsmiddelen alleen	Voedingsmiddelen vuur, licht en zeep
Australië ..	2	2.20	2.54	120	123
Oostenrijk ..	3	2.00	2.26	109	109
Denemarken	1	2.18	2.45	118	118
Spanje	4	1.97	2.36	107	114
Estland	2	1.41	1.61	77	78
Ver. Staten					
N. Amerika	10	2.58	2.85	140	138
Frankrijk ..	4	1.87	2.15	102	104
Engeland ..	7	1.84	2.07	100	100
Ierland	3	1.98	2.26	108	109
Nederland ..	4	1.90	2.18	103	105
Portugal....	1	1.68	2.02	91	98
Zweden	3	2.13	2.41	116	116

Wij willen omtrent de hoeveelheden die van elk artikel voor het gemiddelde budget zijn gebruikt niets

zeggen. Deze zullen wel na zorgvuldige bestudeering zijn bepaald en over de enkele merkwaardigheden die er o.i. in voorkomen zullen wij ons dan ook niet verwonderen. Maar wel willen wij hier onze spijt erover uitdrukken, dat men van de methode om zooals vroeger naast het algemeene budget nog voor verschillende groepen van landen verschillende budgets op te stellen is afgestapt. Wij zien werkelijk niet op tegen het gebruiken van een gemiddelde, maar het mooie in de vroegere statistiek was o.i. vooral dat men het verschil in levenswijze in de verschillende landen tot uitdrukking had trachten te brengen en in de berekening had ingevoerd. Dit is thans niet geschied, thans heeft men voor den Amerikaanschen, den Portugeeschen, den Zweedschen, den Engelschen, kortom voor alle arbeiders weer hetzelfde budget genomen. Men verontschuldigt zich door te zeggen dat de vroegere methode zeer veel becijferingen noodig maakte en het verschil voor elk land met het gemiddelde niet zoo belangrijk was. Nu weet ik niet, wanneer het Int. Arbeidsbureau een afwijking belangrijk noemt, maar wanneer men de vroegere tabellen nog eens naslaat blijkt toch wel dat de cijfers van het vroegere algemeene budget vrij aanzienlijk konden verschillen met de cijfers die voor het speciale, voor het betreffende land opgestelde, budget golden. Wij zullen ons echter bij een en ander moeten neerleggen en aanvaarden dus het gepubliceerde budget als een algemeen gemiddelde. Merkwaardig is dan echter, dat Engeland, dat algemeen als een duur land geldt, op Estland en Portugal, het goedkoopste is van de reeks, terwijl ook de duurte van de V. S. Amerika, waar, zooals het steeds heet een dollar evenveel waard is als bij ons een gulden, nogal meevalt.

3e. Het aantal plaatsen, waarover de gegevens loopen is aanmerkelijk uitgebreid. Vroeger was er slechts voor elk land een plaats, thans zijn er voor Australië: Melbourne en Sydney; Oostenrijk: Graz, Linz en Weenen; Denemarken: Kopenhagen; Spanje: Barcelona, Bilbao, Madrid en Valencia; Estland: Reval en Tartu; V. S. Amerika: Baltimore, Boston, Chicago, Denver, Los Angeles, Nieuw Orleans, New York, Philadelphia, St. Louis en San Francisco; Frankrijk: Lyon, Marseille, Parijs en Toulouse; Engeland: Birmingham, Bristol, Glasgow, Leeds, Londen, Manchester en New Castle; Ierland: Cork, Dublin en Dundalk; Nederland: Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht; Portugal: Lissabon en Zweden: Gothenburg, Malmö en Stockholm. Deze uitbreiding zal ongetwijfeld de juistheid der vergelijking ten goede komen, jammer is echter dat men zich overal tot de groote steden heeft beperkt en ook niet voor elk land eens een middengroote plaats en een plattelandsplaats heeft genomen.

Om nu tot een internationale vergelijking te komen, heeft men het gemiddelde loonpeil van elk land in verband gebracht met de kosten van het budget van dat land, in dien zin dat men telkens heeft nagegaan hoe dikwijls het budget gekocht kan worden voor één uurloon. Om een betere vergelijking mogelijk te maken is het voor Engeland gevonden cijfer daarna op 100 gebracht en de andere cijfers overeenkomstig gewijzigd. Een en ander is geschied zoowel voor de voedingsmiddelen alleen als voor de voedingsmiddelen, vuur en licht en zeep tezamen, zoodat men op die wijze twee stel gegevens krijgt, die de verhouding van het goederenloon in de verschillende landen, met Engeland als basis, uitdrukken. Deze verhoudingscijfers zijn in de navolgende tabel neergelegd.

Uit deze tabel blijken de groote verschillen in de goederenloonen. Het hoogst staan de V. S. Amerika met vrijwel het dubbele van Engeland, dan volgt Australië met 1,5 maal zoo hoog, terwijl in Europa Zweden en Denemarken nog boven Engeland en Ierland uitkomen. Nederland volgt daarna met 86 en 85 punten. Dan komen met belangrijk lager cijfers

Verhoudingscijfers der goederenlonen in de groote steden van een aantal landen. Juni/Juli 1929.

Land	Aantal plaatsen	Voedingsmidd. alleen	Voedingsmidd., vuur, licht en zeep
Australië	2	146	143
Oostenrijk	3	46	45
Denemarken	1	103	104
Spanje	4	47	45
Estland	2	42	41
V.S. Amerika.....	10	187	191
Frankrijk	4	54	53
Engeland	7	100	100
Ierland	3	100	98
Nederland	4	86	85
Portugal.....	1	35	32
Zweden	3	102	101

Frankrijk met 54 en 53 punten en successievelijk Spanje, Oostenrijk en Estland, terwijl Portugal met 35 en 32 de rij sluit. Jammer is, dat een aantal landen, die vroeger wel in de statistiek voorkwamen, als België, Italië, Tsjecho-Slowakije, Polen, enz., thans niet zijn opgenomen. Misschien komen die echter later wel weer terug.

Zonder verder critiek op de cijfers te willen uitoefenen, moeten wij nog een tweetal opmerkingen maken.

In de eerste plaats treft het, dat van Nederland wordt gezegd, dat het gevonden cijfer waarschijnlijk wel iets te hoog is omdat voor *alle* beroepen het uurinkomen is gegeven, terwijl bij andere plaatsen veelal het uurloon werd gebruikt. Deze bewering moet, wat bij een beschouwing der opgegeven lonen blijkt, echter op een vergissing berusten. Verschillende cijfers zijn zoo laag, dat ze zelfs onmogelijk als de juiste uurlonen kunnen gelden en men haast aan drukfouten mag gelooven. Zoo is voor Rotterdam voor het uurloon der handzetteren en boekbinders opgegeven 58 ct., terwijl het volgens de C.A.O. 71 ct. is en het uurinkomen der boekbinders te Rotterdam voor 1928 73 ct. was. Voor transportarbeiders bij de spoorwegen staat Amsterdam op 45 ct. per uur geboekt, voor wegwerkers zelfs op 25 ct. Dit laatste kan echter niet anders dan een drukfout zijn. Voor sommige beroepen (metaalindustrie, gemeentewerklieden en ten deele ook de bouwvakken) is inderdaad het uurinkomen gegeven, doch er mag ten deze zeker niet generaliseerd worden, zoodat het zeer de vraag is of Nederland te hoog staat opgegeven in de tabel.

En in de tweede plaats zou ik er de aandacht op willen vestigen, dat de uitkomst van deze nieuwe methode in het algemeen zeer weinig verschil vertoont met die van de oude. De volgorde en de onderlinge verhouding der verschillende landen is vrijwel niet gewijzigd. Waarover men zich slechts kan verheugen, omdat daaruit blijkt, dat de cijfers waarmede men tot nog toe, faute de mieux, heeft moeten werken, nog zoo gek niet waren. Tevens blijkt hieruit weer voor de zooveelste maal, dat men, om statistische verhoudingen vast te leggen, weliswaar moet streven naar de beste en meest volledige methode, doch dat men, wanneer men zich met minder goede en minder volledige statistieken moet behelpen, ook nog wel eens de waarheid kan benaderen.

Een, tot op zekere hoogte, algemeene eigenschap der statistische wetenschap, die, dit zij terloops gezegd, ongetwijfeld ook van betekenis is voor statistieken, die, met betrekking tot de loonsverhoudingen hier te lande, worden gepubliceerd.

Haarlem, 8-10-'29.

B. BÜLGER.

DE RIJWIELVOORZIENING.

Mr. Dr. J. H. van Zanten schrijft ons:

In No. 720 berekent Ir. S. van Hoogstraten het aantal der jaarlijks in ons land benodigde rijwielen.

Het komt mij voor, dat die berekening wel wat te

eenvoudig is. Zonder meer wordt daarbij aangenomen, dat de 370.400 in 1928 in ons land vervaardigde rijwielen alle noodig waren ter vervanging van versletene en daarin wordt een bevestiging gezien van de veronderstelling, dat de levensduur van een fiets vijf jaar is. En verder wordt aangenomen, dat de aanwas van 90.000 menschen per jaar beteekent een behoefte aan 30.000 fietsen.

Beide veronderstellingen lijken mij onjuist. De zaak is veel gecompliceerder.

De aanwas der bevolking met 100.000 per jaar vloeit voort uit het overschot der geboorten boven de sterfgevallen en zegt ons dus niets over de behoefte aan fietsen. De geboren en hebben er nog geen noodig, vele gestorvenen hebben de fiets, zoo zij er ooit een hebben gehad, reeds lang aan kant gezet.

Waarop het aankomt, is in de eerste plaats de leeftijd, waarop men fietst; zeggen wij van 12 tot 60 jaar. Globaal berekend¹⁾ waren er in ons land in dien leeftijd in 1924: 4.700.000, in 1928: 5.000.000. Het aantal fietsen bedroeg dus in 1924: 37 pCt., in 1928: 50 pCt. van hen, die in den geschikten leeftijd waren.

Was nu in die 5 jaar het aantal 37 pCt. gebleven, dan zouden alleen door de stijging der bevolking in dien tijd 100.000 fietsen meer noodig zijn geweest, welk aantal is begrepen onder de 750.000, waarmee het totale aantal sedert 1924 is toegenomen. De toeneming met 650.000 kan het gevolg zijn of wel van toeneming van het fietsen in het algemeen of wel — wat wel het voornaamste deel zal zijn — van scherpere toepassing der belastingwet en dus minder ontduiking of belasten van fietsen, die vroeger niet ontdekt waren.

In 1916 zijn 172.572 kinderen geboren, waarvan vóór hun 12e jaar ongeveer 24.000 zijn gestorven, zoodat in 1928 ongeveer 148.000 kinderen in den fietsleeftijd kwamen. Rekent men, dat 50 pCt. van hen een fiets ontvingen, dan waren daarvoor 70.000 fietsen noodig. In een jaar sterven ongeveer 21.000 personen van 12 tot 60 jaar, waardoor ongeveer 10.500 fietsen vrij komen. Aangezien het aantal geboorten ongeveer gelijk blijft, zijn er dus per jaar 60.000 nieuwe fietsen noodig.

Het resultaat is: in vijf jaar waren door toeneming der bevolking 100.000, door het bereiken van den fietsleeftijd 300.000 nieuwe fietsen noodig. De toeneming bedroeg 750.000; er is dus een belastingontduiking voor 350.000 geweest. Jaarlijks zijn er noodig 20.000 voor de toeneming der bevolking, 60.000 voor de voldoening aan nieuwe behoefte, samen 80.000. Gemaakt worden er 370.000 (in- en uitvoer verwaarloosen we); voor vervanging van versletene dienen dus 290.000. Indien vijf jaar geleden ook reeds van iedere 2 personen in den fietsleeftijd 1 een fiets gehad had, waren er toen geweest 50 pCt. van 4.740.000 of 2.300.000. De gemiddelde duur, van een rijwiel is dus 8 jaar en niet 5.

Met deze gegevens kan men voor de toekomst de behoefte aan fietsen op ongeveer 400.000 per jaar stellen. De berekening blijft zeer ruw. Er is bijv. aangenomen, dat het fietsende deel der bevolking op alle leeftijden tusschen 12 en 60 jaar even groot en de toeneming van de bevolking in al die leeftijden gelijk is; met den invloed van het aanschaffen van tweedehandsfietsen is geen rekening gehouden, evenmin als met toe- of afneming van het fietsen in het algemeen, enz. Niettemin ligt in bovenstaande gegevens vermoedelijk wel iets bruikbaar. Waarom wij ermede voor den dag durven komen.

* * *

Naschrift. Hoewel de cijfers van Dr. Van Zanten niets aan de strekking van mijn betoog — dat toch alleen gericht was tegen de mijns inziens onnoodige versnippering bij de vervaardiging en den ver-

¹⁾ Voor 31 December 1920 (volkstelling) was het aantal nauwkeurig bekend; wij vermeerderden het met hetzelfde percentage, waarmede de geheele bevolking sindsdien is toegenomen.

koop van onze rijwielen — afdoen, maak ik gaarne van de geboden gelegenheid gebruik, er op te antwoorden.

Dr. v. Z. komt langs een meer gedetailleerden weg en meer wetenschappelijke berekeningen tot een jaarlijkschen omzet van 400.000 rijwielen. Ik kwam langs een ruwe schatting tot 500.000 rijwielen per jaar. Ik zou hem desnoods deze 100.000 rijwielen willen schenken, wanneer ik er niet van overtuigd was, dat zijn resultaat, ten deele ook gebaseerd op schatting, te laag is.

De voorraad, die er op het oogenblik aanwezig is, bestaat nu eenmaal uit 2.500.000 rijwielen, en de afschrijving van 20 pCt., die ik aannam, berust niet alleen op eigen ervaring of waarschijnlijkheidsgronden, maar op steekproeven, die ik zowel bij de plattelandsgebruikers (een groot percentage van onze beroeps-wielrijders), als bij groote stadsgebruikers zoals Politie of Post, nam. Misschien ten onrechte meende ik deze aanvulling in het verloop van de productiecijfers terug te vinden.

Het wil mij voorkomen, dat de nauwkeurigheid, waarmede de geachte opposant de toekomstige behoefte tracht te benaderen, het aflegt tegen het goedkoopste rijwiel, waarvan men de komst wel zoo lang mogelijk heeft tegengehouden, maar dat zich toch heeft weten te handhaven, en waardoor de aanschaffing van een nieuw rijwiel eerder plaats heeft dan om constructieve redenen noodig zou zijn, terwijl zich nieuwe afzetgebieden openen. Hieraan is statistisch niet te beginnen.

Teneinde gecompliceerde berekeningen, die toch ook schattingen inhouden, te voorkomen, heb ik bij den toekomstigen nieuwbouw alleen gesproken van de leeftijdsjaren, waarop aanschaffing van een rijwiel urgent is. De aanwas van de bevolking in die leeftijdsgroep ligt natuurlijk statistisch volkomen vast. De constante geboortecijfers geven pas een vast eindcijfer, indien de geheele bevolking die voor wielrijden in de termen valt, verzadigd is en indien er geen jaarlijksche toename van die wielrijdende groep plaats vindt door een verschil tusschen geboorte en sterfte. Nemen wij met Dr. v. Z. als bovengrens den leeftijd van 60 jaar aan, dan is de behoefte gestabiliseerd, indien de stagnatie in de bevolkingstoename zich tot daar heeft voortgeplant. Zoover zijn wij nog niet, en tot dien tijd zullen de nieuwe lichten — 12 jaar en ouder — zeker haar volle aandeel in de toename blijven opeischen, omdat thans in die leeftijdsklassen het bezit van een rijwiel als vanzelfsprekend wordt beschouwd, o.a. in verband met onze gedecentraliseerde volkshuisvesting.

Men zou bij dergelijke berekeningen, wanneer men elk rijwiel wilde verantwoord, natuurlijk met schommelingen in den welstand en den invloed van afbetalingssystemen etc. moeten rekenen, maar het bedrag, waartoe men komt, is altijd hooger dan 400.000 per jaar en ligt naar mijn meening waarschijnlijk zelfs boven de 500.000, omdat men op het platteland niet langer dan 5 jaar met hetzelfde rijwiel genoeg neemt. Ook wanneer de behoefte aan nieuwe rijwielen voorloopig slechts 400.000 per jaar zou zijn, welke behoefte toch ook volgens Dr. v. Z. een zekere stabiliteit vertoont, kan men niet zeggen, dat onze rijwielindustrie zich ook maar eenigermate aan deze constante behoefte heeft aangepast.

IR. S. VAN HOOGSTATEN.

DE INDISCHE MIDDELEN OVER JULI 1929.

De totale opbrengst der Landsmiddelen sedert den aanvang van dit jaar bedroeg op het einde van verslagmaand *f* 384.095.000 tegen *f* 394.480.000 in de eerste 7 maanden van het vorige jaar of circa *f* 10.4 m/m minder.

Indien men de in de eerste maanden van het vorig jaar ontvangen belangrijke achterstallige uitkeeringen aan Nederlandsch-Indië uit de opbrengst der Nederlandsche oorlogswinstbelasting niet medetelt, dan

is vorenstaande vergelijking voor het loopende jaar ruim *f* 8 m/m gunstiger dan voor 1928.

De ontvangsten in *verslagmaand*, die in totaal ruim *f* 0.658 m/m meer bedroegen dan die in de maand Juli 1928, geven groepsgewijze aldus vergeleken het volgende beeld:

belastingen	.....	minder	<i>f</i> 0.225 m/m
monopolies	.....	meer	„ 0.314 „
producten	.....	minder	„ 0.559 „
bedrijven	.....	meer	„ 0.922 „
allerlei middelen	.....	„	„ 0.206 „

Bij de *belastinggroep* werd de teruggang veroorzaakt door de vennootschapsbelasting, waarbij een teruggave plaats had ad *f* 2.7 m/m wegens te hoogen aanslag van een aardolie-maatschappij over het boekjaar 1927. Deze teruggave buiten beschouwing latende, bracht deze groep derhalve *f* 2.475 m/m meer op dan in Juli 1928, welke meerdere ontvangsten hoofdzakelijk verkregen werden door een hoogere opbrengst aan invoerrechten en accijnzen ad resp. *f* 1.226 m/m en *f* 0.238 m/m. De totaal-opbrengst dezer middelen in het reeds verlopen gedeelte van het jaar, in vergelijking met die in het overeenkomstige tijdvak van het vorige jaar, gaf, gelijk ook bij de opstelling der ramingen werd verwacht, een accres te zien en wel van resp. *f* 4.983 m/m en *f* 1.548 m/m. Ook ten aanzien van de onmiddellijk aan verslagmaand voorafgegane maand waren deze ontvangsten in verslagmaand gunstig, nl. *f* 0.828 m/m en *f* 0.224 m/m hooger.

De gemiddelde maandraming zowel als het evenredig deel der jaarraming werden in verslagmaand en in het afgelopen jaargedeelte door het invoerrecht overschreden met resp. *f* 1.957 m/m en *f* 9.461 m/m; het zal van belang zijn te zijner tijd na te gaan in hoeverre deze belangrijke stijging mag worden geacht een permanent karakter te hebben, nl. een gevolg van den invoer van goederen bestemd voor de winning en verdere behandeling van de grootere hoeveelheid producten — en een tijdelijk, nl. als gevolg van den invoer van kapitaalgoederen voor uitbreiding en nieuwe kapitaalsbeleggingen; op deze onderscheiden bronnen van het importrecht is in het laatste verslag van de Javasche Bank terecht gewezen. De accijnzen brachten in dit verband in verslagmaand *f* 0.155 m/m meer, doch in het verstreken jaargedeelte *f* 0.025 m/m minder op. De raming schijnt voor 1929 wel zeer scherp te zijn gesteld.

Het uitvoerrecht leverde in Juli 1929, in tegenstelling met de vorige maand *f* 0.01 m/m meer op dan in dezelfde maand van het vorige jaar en *f* 0.262 m/m meer dan in Juni 1929, maar de totaal-opbrengst in de eerste 7 maanden van het loopende jaar bleef nog *f* 0.29 m/m beneden die in dezelfde periode van 1928. T.a.v. de evenredige gedeelten der jaarraming was de opbrengst van dit recht in verslagmaand *f* 0.078 m/m hooger en in het verstreken jaargedeelte *f* 0.393 m/m lager.

Het statistiekrecht gaf in verslagmaand en in de eerste 7 maanden van het loopende jaar in vergelijking met dezelfde periode van het vorige jaar een stijging te zien en wel van resp. *f* 0.096 m/m en *f* 0.088 m/m en bracht *f* 0.108 m/m meer op dan in Juni 1929. Ook de gemiddelde maandraming en het evenredig deel der jaarraming werden in de overeenkomstige verslagperiode overschreden met resp. *f* 0.134 m/m en *f* 0.112 m/m.

De ontvangsten aan personeele-, inkomsten- en vennootschapsbelasting waren gedurende verslagmaand vrijwel stabiel. De totaal-opbrengst in het afgelopen jaargedeelte van laatstgenoemde belasting bleef, ondanks hoogergenoemde belangrijke teruggave, boven die in de overeenkomstige periode van 1928 (*f* 0.536 m/m). Daar de vennootschapsbelasting en ook, zij het niet in dezelfde mate de inkomstenbelasting tegen het einde van het kalenderjaar sterk plegen te gaan vloeien, geven de opbrengstcijfers van deze heffingen in vergelijking met de overeenkomstige ramingsfracties tot geen enkele conclusie recht.

De ontvangsten aan verponding begonnen in verslagmaand ruimer te vloeien; vergelijkingen met het vorig jaar kunnen echter niet getroffen worden, omdat de voor het tijdvak 1928/1932 geldende aanslag eerst in den loop van dit jaar wordt vastgesteld ten gevolge van de invoering van een nieuwe verpondingsordonnantie, waarvan de afkondiging eerst op 28 Augustus 1928 plaats had.

Hoewel het zegelrecht in verslagmaand f 0.295 m/m meer opbracht dan in Juli 1928, bleven de totaal-ontvangsten f 0.318 m/m beneden die in de eerste 7 maanden van 1928. Hierbij kan worden opgemerkt, dat de lagere opbrengst van dit recht in 1929 hoofdzakelijk het gevolg is van een belangrijke toename van het aantal Chineesche immigranten in 1928, wegens de toen in China heerschende onrust en een groot gedeelte daarvan Ned. Indië in het loopende jaar weer verliet, zoodat een belangrijk bedrag (circa f 1.5 m/m) aan ontschepingsgelden moest worden teruggegeven, hetgeen de lagere netto-opbrengst ten gevolge had.

De hogere opbrengst der landelijke inkomsten houdt verband met den aanslag, die in het afgelopen jaargedeelte ruim f 0.6 m/m hooger was dan in de eerste 7 maanden van 1928.

Bij de *monopolies* was de vooruitgang hoofdzakelijk het gevolg van een hogere opbrengst van de pandhuisregie ad f 0.421 m/m. De gemiddelde maandraming werd met f 0.552 m/m overschreden. De totaal-opbrengst in het afgelopen deel van het jaar bleef echter f 0.083 m/m achter bij die in de overeenkomstige periode van het vorig jaar, hoofdzakelijk als gevolg van het op 1 April 1928 ingevoerde nieuwe rentetarif. Het evenredig gedeelte der jaarraming werd met f 0.85 m/m overschreden.

De opiumregie leverde in verslagmaand f 0.006 m/m meer op dan in dezelfde maand van het vorig jaar, doch in de eerste zeven maanden van 1929 bleven de ontvangsten uit dit middel f 0.769 m/m ten achter bij die in hetzelfde tijdvak van het vorig jaar. Bijzondere oorzaken kunnen hiervoor niet worden genoemd; voor de Buitengewesten moet worden gedacht aan vermindering van het aantal schuivers wegens vertrek naar elders, terwijl ook de achteruitgang der rubber- en copraprijzen zijn invloed deed gelden. Voorts wordt verondersteld, dat het door de nationalistische regering in China uitgevaardigde verbod op den verbouw van papaver vele Chineesche schuivers er toe gebrach heeft het opiumgebruik na te laten of te verminderen. De evenredige gedeelten der jaarraming werden in verslagmaand en in het reeds verlopen jaargedeelte overschreden met resp. f 0.354 m/m en f 1.352 m/m.

Door de leveringen van zout bij groote hoeveelheden tegelijk aan de provincies West- en Oost-Java zijn de maandelijksche opbrengst-cijfers der regie voor onderlinge vergelijking van weinig waarde. Gedurende de eerste zeven maanden van 1929 was de opbrengst circa f 0.969 m/m lager dan in hetzelfde tijdvak van 1928, hetgeen werd veroorzaakt door de in 1929 aangevangen levering van verpakt zout aan de provincie Oost-Java met de gebruikelijke reductie van 40 pCt. Het evenredig gedeelte der jaarraming, waarbij met deze reductie rekening werd gehouden, werd in het reeds verlopen deel van het jaar overschreden met f 0.492 m/m.

De achteruitgang in verslagmaand bij de *producten* werd veroorzaakt door de mindere ontvangsten uit den verkoop van tin ad f 1.241 m/m. De opbrengst in het reeds afgelopen gedeelte van het jaar was in totaal f 3.835 m/m lager dan in de eerste 7 maanden van 1928. Ook in vergelijking met de gemiddelde maand- en de gedeeltelijke jaarraming bleven bovengenoemde ontvangsten ten achter en wel met resp. f 0.432 m/m en f 2.586 m/m. Voor ernstige verschillen met de begrootingsraming aan het eind van het jaar behoeft nochtans, naar meer recente gegevens uitwijzen, nog niet te worden gevreesd.

De kina- en de caoutchouccultuur leverden in ver-

slagmaand resp. f 0.079 m/m en f 0.005 m/m minder op dan in dezelfde maand van het vorig jaar en in de eerste maanden van 1929 resp. f 0.042 m/m en f 1.049 m/m minder dan in dezelfde periode van 1928. Beide cultures bleven in het afgelopen gedeelte van 1929 eveneens aanmerkelijk beneden het evenredig deel der jaarraming (resp. f 0.175 m/m en f 0.569 m/m).

De uitkomsten van het boschwezen waren zoowel gunstig t.a.v. de opbrengst in verslagmaand, die f 0.35 m/m, als t.a.v. die in het afgelopen jaargedeelte, die f 1.287 m/m hooger was dan in het vorig jaar. In de voorbijgegangene 7 maanden van 1929 was de opbrengst f 0.485 hooger dan het evenredig deel der jaarrekening deed verwachten.

Ook de goud- en zilvermijnen gaven iets betere cijfers. Zij brachten in verslagmaand f 0.016 m/m meer op dan in de gelijknamige maand van het vorig jaar.

De steenkolenopbrengst was in verslagmaand en in het afgelopen gedeelte van het jaar resp. f 0.397 m/m en f 0.772 m/m gunstiger dan in dezelfde perioden van het vorig jaar; zij bleef in laatstgenoemd tijdvak van 1929 echter f 1.679 m/m beneden het evenredig deel der jaarraming.

Bij de *bedrijven*, met uitzondering van den dienst voor W. en E., bleef het in het vorig overzicht gereleveerde constante accres voortduren. In het afgelopen gedeelte van het jaar werd door S.S. en Tramwegen, den P.T. en T. dienst, den Baggerdienst het Havenwezen en de Landsdrukkerij resp. f 1.698 m/m, f 0.806 m/m, f 0.772 m/m, f 0.623 m/m en f 0.276 m/m meer ontvangen dan in dezelfde periode van het vorig jaar.

De opbrengst bij de Spoor- en Tramwegen was in verslagmaand circa f 0.185 m/m hooger dan in de gelijknamige maand van het vorig jaar; hierin werd bijgedragen door:

het Javanet ..... f 244.000
de Atjeh-tram ..... „ 4.000

met daartegenover een mindere opbrengst door de:

S.S. Sum. Westkust ..... ad f 55.000
Zuid Sum. S.S. .... „ „ 8.000
Z.W. Celebes-tram ..... „ „ 3.000

terwijl uit nevenbedrijven en aan andere ontvangsten f 2.207 meer werd ontvangen.

De gemiddelde maandraming werd overschreden met f 1.9 m/m, doch in het afgelopen jaargedeelte bleef de totaal-opbrengst nog f 0.85 m/m beneden het evenredige deel der jaarraming. Verwacht kan worden, dat dit verschil, dat in het overzicht over de vorige maand nog f 2.7 m/m bedroeg, door het thans in vollen gang zijnde suikertransport op Java en de daaruit voortvloeiende hogere opbrengsten, ten volle zal worden goedge maakt niet alleen, maar ook zal blijken te zijn omgezt in een surplus.

Bij den P.T.T. dienst waren de inkomsten in verslagmaand eveneens hooger dan in dezelfde maand van het vorige jaar en wel bij de:

posterijen ..... ad f 14.000
telegrafie ..... „ „ 47.000
telefonie ..... „ „ 76.000

De totaal-opbrengst bleef echter ruim f 0.1 m/m ten achter bij 1928, doordat aan verschillende „andere” ontvangsten — een verzamelpost voor diversen — f 239.000 minder werd ontvangen, hetgeen mede oorzaak was, dat zij f 0.043 m/m beneden de gemiddelde maandraming bleef. In het afgelopen jaargedeelte was deze opbrengst f 0.244 m/m hooger dan het evenredig deel der jaarraming deed verwachten.

De opbrengst van het havenwezen bedroeg in verslagmaand f 0.316 m/m meer dan in de gelijknamige maand van 1928. De gemiddelde maandraming en het evenredig gedeelte der jaarraming werden met resp. f 1.689 m/m en f 2.437 m/m overtroffen.

De baggerdienst gaf als voren beschouwd een hogere opbrengst van resp. f 0.318 m/m, f 0.312 m/m en f 1.122 m/m, welke zeer gunstige resultaten hun oor-

zaak vinden in de bijzondere inkomsten wegens het verhoogen van terreinen te Palembang.

Bij de Landsdrukkerij en den dienst voor W. en E. blijven doorlopend belangrijke bedragen te verrekenen en te vorderen, waardoor het nadeelig verschil van de ontvangsten gedurende het loopende jaar met het evenredige gedeelte der jaarraming verklaard wordt.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

Journal des Economistes. — Parijs, 15 Juni 1929.

E. Payen, Le budget de 1930; *J. Bonnet*, Politique commerciale et malaise économique international; *G. de Nouvion*, Les grandes Compagnies de chemins de fer en 1928 (suite); *O. Pichot*, Revue de l'Académie des Sciences morales et politiques du 16 janvier au 15 mai 1929; *X.*, Les travaux des Chambres de commerce françaises.

Idem. — Parijs, 15 Juli 1929.

E. Payen, Le Plan Young et les dettes interalliées; *E. P.*, La nouvelle loi sur les loyers; *R. J. Pierre*, L'élevage dans le monde; *L. G. Numile*, Refonte administrative; *G. de Kownacki*, L'investissement des capitaux étrangers en Pologne; *E. R.*, A la Société des Nations.

Schmollers Jahrbuch. — München, Leipzig, Juni 1929.

O. Engländer, Elastizität der Nachfrage; *R. C. May*, Mischehen und Ehescheidungen; *E. Wehrle*, Spaniens

neueste Wirtschaftspolitik. Ein Beitrag zur Problematik des ökonomischen Nationalismus; *H. L. Stoltenberg*, Seele, Geist und Gruppe. Ein Beitrag zur Wissenschaftsgeschichte und Wissenschaftslehre.

De Socialistische Gids. — Amsterdam, Juni 1929.

bevat o.a.:

J. Dirks, Vraagstukken van socialistische economie; *A. W. IJzerman*, De negerslavernij in de kapitalistische wereld, II.

Idem. — Amsterdam, Juli 1929.

bevat o.a.:

J. J. de Roode, Het witboek; *A. W. IJzerman*, De negerslavernij in de kapitalistische wereld, III.

Tijdschrift voor Economische Geographie. — 's-Gravenhage, 15 Juni 1929. (Biesboschnummer).

Fr. Landmeter, Uit het gebied van den voormaligen en tegenwoordigen Biesbosch; *Ir. J. Nysingh*, De waardevermeerdering van gronden als gevolg van wegeaanleg en van verbetering der ontwatering en verkaveling.

Idem. — 's-Gravenhage, 15 Juli 1929.

Prof. Dr. P. Serton, Laingsburg. De economische ontwikkeling van een gebied met een woestijnklimaat; *Prof. W. E. Boerman*, Economisch-geografische kaarten; *J. Schokkenkamp*, Een wetenschappelijke atlas van Nederland; *E. van Hinte*, Het bevolkingsvraagstuk, met inachtneming van eenige in Nederland getroffen maatregelen.

MAANDCIJFERS.

RESUME UIT HET MONTHLY BULLETIN OF STATISTICS (VOLKENBOND).

		Maandgemiddelde			1928		1929				
		1913	1927	1928	Dec.	Jan.	Febr.	Maart	April	Mei	Juni
Productie van steenkool (1000 tons)	Engeland ¹⁾	24,337	21,272	20,129	19,842	22,792	21,397	22,949	21,206	21,021	20,201
	Ver. Staten	43,088	45,197	43,052	45,002	53,336	48,934	40,271	39,307	44,166	38,932
	Frankrijk ²⁾	3,338	4,315	4,280	4,089	4,425	4,094	4,562	4,458	4,425	4,525
	Duitsland ³⁾	15,842	12,800	12,573	11,819	13,490	12,104	13,502	13,407	12,759	13,221
Productie van ruw ijzer (1000 tons)	Engeland	869	617	560	549	573	528	600	621	665	668
	Ver. Staten	2,592	3,036	3,167	3,424	3,498	3,258	3,774	3,721	3,961	3,757
	Frankrijk ⁴⁾	434	777	841	882	905	781	880	871	897	865
	België	207	309	325	345	351	302	334	336	348	342
Import (voor binnenl. verbruik)	Engeland 1000 £ ⁵⁾	54,931	91,282	89,716	92,373	106,253	81,048	88,607	93,792	93,020	81,882
	Ver. Stat. 1000 \$	147,932	346,924	339,788	333,988	358,884	364,188	371,215	396,836	400,149	352,000
	Frankrijk 1000 Frs. ⁷⁾	701,778	4420,823	4454,022	5212,912	5173,343	5162,237	4934,124	5143,715	5061,457	5165,042
	Italië 1000 Lire ⁸⁾	303,803	1697,900	1836,858	2356,626	1784,573	1799,476	1988,306	1976,048	1861,933	2261,715
Export (binnenlandsche producten)	D'land 1000 M. ⁹⁾	897,474	1185,672	1166,250	1102,584	1317,705	1016,653	1021,930	1254,897	1132,492	1077,651
	Engeland 1000 £ ⁵⁾	43,771	59,090	60,286	60,394	66,880	55,665	58,623	60,244	67,437	49,893
	Ver. Stat. 1000 \$	204,024	396,572	419,179	466,290	480,392	434,523	481,765	418,657	384,993	397,000
	Frankrijk 1000 Frs. ¹⁰⁾	573,351	4577,063	4278,900	4733,095	3701,892	4117,941	4180,206	4419,445	3958,909	4349,341
Inklaringen (1000 tons)	Italië 1000 Lire ⁸⁾	209,303	1302,662	1210,761	1637,348	999,526	1088,384	1190,440	1247,919	1243,983	1544,460
	D'land 1000 M. ⁹⁾	841,436	851,952	970,050	977,509	1035,364	920,710	930,516	1163,953	1098,191	1079,352
	Engeland (geladen) ⁶⁾	4,089	5,049	5,028	5,059	4,677	3,913	4,573	5,154	5,376	5,355
	Ver. Staten (gel. en ballast) ..	2,827	4,441	4,778	4,810	4,135	4,051	4,296	6,661	—	—
Aantal werkl. loozen in 1000	Frankrijk (geladen)	2,876	4,088	4,363	4,522	4,138	3,683	4,813	4,946	5,206	5,031
	Italië (gel. en ballast)	1,560	1,646	1,762	1,834	1,761	1,761	1,761	1,922	1,922	1,922
	Engeland ¹¹⁾	—	—	—	1,334	1,466	1,454	1,204	1,181	1,177	1,164
	Italië ¹²⁾	—	—	—	364	462	489	293	258	228	193
Indexcijfers van koersen v. aandelen.	Duitsland ¹³⁾	—	—	—	747	876	1,016	765	505	419	394
	Ver. Staten ¹⁴⁾	—	—	—	280,8	306,0	309,9	311,2	307,9	315,0	—
	Engel. ¹⁵⁾ (1913=100)	—	—	—	239	259	262	247	242	240	240
	Zweden ¹⁶⁾ (nom. waarde=100) ...	—	—	—	252	256	253	242	244	240	246
	Zwitserland ¹⁷⁾ (id.) Nederland ¹⁸⁾ (1921-25=100) ..	—	—	—	252,8	254,1	249,3	239,2	231,3	235,7	245,8
				115	120	124	124	121	119	118	

¹⁾ Voor den verkoop beschikbaar. Vanaf einde 1921 zonder Ierland. ²⁾ Incl. bruink. Vanaf 1918 incl. Elzas-Lotharingen. Vanaf 1920 incl., sedert Jan. 1927 excl. het Saargebied. ³⁾ Vanaf 1918 zonder Elzas-Lotharingen. Vanaf 1920 zonder Saargebied en de Pfalz. Vanaf Juli 1922 zonder Poolsch Opper-Silezië. ⁴⁾ Vanaf 1919 inclusief Elzas-Lotharingen. ⁵⁾ Zonder Luxemburg. Vanaf 1918 zonder Elzas-Lotharingen, vanaf 1922 zonder Poolsch Opper-Silezië. ⁶⁾ Vanaf 1 April 1923 met inbegrip van den handel van Groot-Brittannië en Noord-Ierland met den Ierschen vrijstaat en uitgezonderd den buitenlandschen handel van den Ierschen vrijstaat. ⁷⁾ Sedert Januari 1921 gedeclareerde waarde. ⁸⁾ Sedert Januari

1922 nieuwe schatting op grond der gedeclareerde waarden. ⁹⁾ Vanaf Januari 1922 in goudmarken. ¹⁰⁾ Met ingang van 1925 officieele waarde-cijfers. ¹¹⁾ Verplichte verzekering. Sedert April 1922 excl. den Ierschen Vrijstaat. ¹²⁾ Geheel werkl. ¹³⁾ Leden van vakverenigingen; geheel werkl. Sedert Jan. 1927 mijnwerkers inbegrepen. ¹⁴⁾ Wall Street Journal: 20 gewone aand. Maandgem. in \$. ¹⁵⁾ London and Cambridge Economic Service: 20 gew. aand. ¹⁶⁾ Officieel: Industriele en Scheepvaart-aand. ¹⁷⁾ Nationale Bank: 32 industriele aandelen. ¹⁸⁾ Officieel: 49 gewone aandelen. a) bruinkool inbegrepen.

OVERZICHT VAN DE INDISCHE MIDDELEN.

(In Guldens).

Table with columns: Juli 1929, Sedert 1 Januari 1929, Overeenkomstige periode 1928. Rows include Belastingen (Pachten excl. pandhuizen, Invoerr. incl. Landsgoed, etc.), Monopolies (Opium, Zout, Pandhuizen), Producten (Kina, Landscaoutchoucbedrijf, etc.), and Bedrijven (Havenwezen, Baggerdienst, etc.).

1) Teruggegeven belastinggelden.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTOS.

Table of bank discount rates for various banks and locations including Ned., Zwits., Denem., N.B.k.v. Denem., etc.

OPEN MARKT.

Table of open market exchange rates for various cities (Amsterdam, Londen, Berlijn, etc.) across different dates in 1929.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Table of exchange rates in the Netherlands for various locations: Data, New York, Londen, Berlijn, Parijs, Brussel, Batavia.

Table of exchange rates for various European cities: Data, Zwitserland, Weenen, Praag, Boekarest, Milaan, Madrid.

Table of exchange rates for various locations: Data, Stockholm, Kopenhagen, Oslo, Helsinki, Buenos Aires, Montreal.

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave. 2) Wettelijk gestabiliseerd tusschen 7.534/100 en 7.211/100. In het eerste nummer van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

29 October 1929.

Aan de tarwe-markt hebben deze week hevige prijsfluctuaties plaats gevonden, die in sterke mate hebben samengehangen met de bekende financiële moeilijkheden, welke deze week in de Vereenigde Staten zijn voorgekomen. De markt was reeds zeer gevoelig wegens den enormen zichtbaren voorraad in Noord-Amerika, het voortdurend sterke aanbod uit Argentinië en de onbevredigende Europeesche vraag. Toch kon in de eerste dagen der week aan de termijnmarkten te Chicago en Winnipeg nog eenig prijs herstel tot stand komen na de prijsdaling, welke in de voorafgaande week had plaats gevonden. Ook Argentinië was aanvankelijk een kleinigheid beter en de oorzaak van dit alles lag in geruchten met betrekking tot betere exportvraag, droogte in het Zuid-Westen der Vereenigde Staten, die ongunstig was voor de nieuwe wintertarwe, alsmede berichten, die in Noord-Amerika de ronde deden omtrent weinig gunstige ontwikkeling der tarwe in Argentinië. Reeds op 22 October echter was in Argentinië tarwe weder lager, ofschoon toch op dien dag aan de Noord-Amerikaansche termijnmarkten de prijsstijging nog werd voortgezet. In Europa werd echter aan die betere Amerikaansche stemming weinig waarde gehecht. Men gaf zich daar zeer sterk rekenschap van de uitermate groote hoeveelheden tarwe, welke in Noord-Amerika aanwezig zijn en waartegenover slechts zeer beperkte verschepingen uit Canada en de Vereenigde Staten staan. Toen dan ook nog in Argentinië het prijs herstel zich niet handhaafde, bleef in Europa een verbetering van den kooplust geheel uit. In Engeland werden zeer weinig zaken in tarwe gedaan, welke dan nog voor een groot gedeelte uit Plata-tarwe bestonden en op het vasteland was de vraag eveneens onvoldoende. In Frankrijk viel een vermindering van het aanbod van binnenlandsche tarwe te constateeren, zoodat er iets meer belangstelling voor buitenlandsche tarwe ontstond, doch over het algemeen bleven de zaken naar Europa klein en stoorde men zich weinig aan de vermindering van de naar Europeesche destinaties onderweg zijnde hoeveelheid. Er ligt in verschillende Europeesche havens zooveel tarwe, vooral uit Argentinië, opgeslagen, dat van die vermindering geen invloed uitgaat. In den loop der week zijn nog weder een aantal partijen stoomende tarwe, die zich in Engelsche handen bevonden, overkocht naar vastelandsche havens gedirigeerd; hetgeen onvermijdelijk de strekking had om daarin ondernemingslust te doen toenemen. Ook nam in Canada de zichtbare voorraad nog weder toe. Bovendien publiceerden twee Amerikaansche experts, die te dien einde naar Argentinië waren gereisd, een raming van de opbrengst der te velde staande Argentijnsche tarwe. De laatste oogst heeft ongeveer 42 miljoen quarters bedragen en volgens de bedoelde raming zouden ditmaal slechts 28 miljoen quarters te verwachten zijn. Toch vond men in Noord-Amerika in die raming aanleiding tot een flauwe stemming met lagere prijzen en blijkbaar is dus in Amerika de opvatting omtrent de Argentijnsche oogstverwachtingen wel erg pessimistisch geweest. Daarbij kwamen dan de sensationele verlagingen aan de Amerikaansche effectenmarkt en als gevolg van dit alles was tarwe op 24 October te Chicago en Winnipeg uitermate flauw met hevige prijsdaling. Gedurende een gedeelte van dien dag bedroeg de prijsverlaging in vergelijking met den 23sten te Winnipeg meer dan 10 dollarcent per 60 lbs. Weliswaar kon de markt zich vóór het slot nog vrij wat herstellen, maar het slot was toch te Chicago ongeveer 5 en te Winnipeg ongeveer 6 dollarcent lager dan den vorigen dag. Ook de Argentijnsche termijnmarkten hebben in ruime mate aan die flauwe stemming meegedaan, al was dan de verlaging daar niet zoo groot als in Noord-Amerika. In Europa heeft men gedurende dien dag van sterke prijsdaling slechts weinig tarwe gekocht, zooals met flauwe markten gewoonlijk het geval is. Een kleine vermeerdering van den omzet viel weliswaar in Engeland te constateeren, doch er is geen sprake van, dat men in Europa in ruime mate geprofiteerd heeft van de korte gelegenheid om voor de sterk verlaagde prijzen tarwe te koop. Daarvoor bevat de statistische internationale positie van tarwe in te sterke mate het bewijs, dat het artikel in overvloedige hoeveelheden aanwezig is. Dat de uitermate flauwe houding der markt slechts van zeer korten duur is geweest, hangt dan ook niet samen met vermeerdering der Europeesche inkoop van eenige wijziging in de verhouding tusschen beschikbare voorraden en Europeesche behoefte, doch meer met een teruggekeerd vertrouwen in Noord-Amerika. Niet alleen het herstel der effectenmarkt heeft ook aan de graanmarkt een verbetering der stemming teweeggebracht, maar tevens een geruststellende verklaring van President Hoover, die evenals de

leider van den Farm Relief Board van meening is, dat de tarweprijzen te laag zijn, alsmede het bericht, dat de Farm Relief Board 100 miljoen dollar beschikbaar zou stellen voor aankopen van tarwe, zoodra zeker prijsminimum zou worden bereikt. Dadelijk hebben de markten in Noord-Amerika hierop gereageerd met een aanmerkelijke prijsverbetering. Aankopen door de Farm Relief Board zullen natuurlijk het bezwaar van de groote Amerikaansche voorraden niet doen afnemen en slechts de noodzakelijkheid van export naar een latere periode verleggen, maar zulke gebeurtenissen hebben nu eenmaal altijd de strekking om de prijzen te doen stijgen. Nieuwe flauwe markten in Wallstreet hebben geen inzinking der verhoogde tarweprijzen veroorzaakt en op 28 October sloot Chicago nog slechts 1½ dollarcent per 60 lbs. lager dan een week tevoren. Te Winnipeg bedroeg de verlaging 1 à 3 cent. In Argentinië heeft men het Noord-Amerikaansche voorbeeld gevolgd. Ook daar echter is niets veranderd aan het feit, dat in Europa groote voorraden Plata-tarwe liggen opgeslagen en Argentinië nog veel te verschepen heeft, zonder daarvoor in bevredigende mate koopers te vinden. Eigenlijk is er niet anders geschied dan dat de overheid in de Vereenigde Staten er door een steunactie in geslaagd is de prijsdaling weder tot de geschiedenis te doen behooren, zonder echter een uitweg te vinden voor het vraagstuk, dat gevormd wordt door de groote voorraden in Canada en de Vereenigde Staten en het gebrek aan exportzaken. Na de vastere markten van 25, 26 en 28 October sloten de termijnmarkten voor tarwe te Buenos Aires en Rosario in vergelijking met den 21sten onveranderd tot 10 centavos per 100 KG. lager.

Intusschen luiden de berichten omtrent de nieuwe wintertarwe der Vereenigde Staten over het algemeen gunstig. In roggé zijn in Europa de zaken nog altijd moeilijk en in Duitschland is nog geen verbetering ingetreden in den gebrekkigen afzet der inlandsche roggé. Uit Noord- en Zuid-Amerika vinden tegenwoordig nauwelijks verschepingen van roggé plaats, maar ook de zaken in Duitsche roggé naar naburige landen zijn van weinig beteekenis. Intusschen blijft in Nederland wel eenige belangstelling bestaan voor Plata-roggé met goeden bakaard, waarvoor belangrijke premies boven andere soorten worden betaald. De omzet is echter slechts gering. Roggé heeft in Noord-Amerika veel minder gefluctueerd dan tarwe en de prijsdaling op de voor tarwe zoo flauwe markt van 24 October was voor roggé van weinig beteekenis. De markt sloot vast en ongeveer 2 dollarcent per 56 lbs. hooger dan den 21sten.

Maïs heeft aan de flauwe stemming van het midden der week ten volle meegedaan. Voor deze graansoort was het echter niet Noord-Amerika, waar de grootste prijsdaling voorkwam. Goed weder voor den oogst, groote aanvoeren van maïs in het Westen der Vereenigde Staten en onbevredigende vraag brachten te Chicago wel een flinke prijsdaling teweeg, doch op 24 October trad weder een herstel in. Flauw waren voor maïs in de eerste helft der week de termijnmarkten in Argentinië, waarvan de invloed zich in Europa ten volle deed gelden. Zelfs werd die nog versterkt door de uitermate flauwe zeevrachten, evenals deze ook op den prijs van Plata-tarwe haar invloed hebben geoefend. De vraag naar maïs was in Europa over het algemeen wederom onvoldoende. In Engeland werden op afluiging wel geregeld zaken gedaan met aanzienlijke premies boven spoedig verwachte partijen, doch de likwidatie van stoomende en aangekomen Plata-maïs ging in Engeland voort tot zeer lage prijzen. Ook op het vasteland kwam stoomende Plata-maïs steeds goedkoop te koop, doch het prijspeil bleef daar toch altijd nog heel wat hooger dan in Engeland. Naar Rotterdam werden dan ook eenige overkochte ladingen Plata-maïs gedirigeerd, waarvan echter, ondanks de sterke prijsdaling, slechts een gedeelte kon worden verkocht. Een sterke druk ging er in die eerste helft dezer week weer uit van de uitermate groote hoeveelheden maïs, welke in Zuid-Oostelijk Europa beschikbaar zijn uit de zeer groote oogsten van Roenië en Zuid-Slavië, waarbij dan ook nog aanzienlijke hoeveelheden komen, welke in Hongarije en Bulgarije zijn binnengehaald. Berekeningen van de in Argentinië en Zuid-Oostelijk Europa in dit seizoen nog beschikbare hoeveelheden maïs wijzen er op, dat men zal moeten rekenen met overvloedige aanvoeren in Westelijk Europa. Uit Argentinië is deze week meer afgeleverd dan in de vorige, doch van den Donau komen de verschepingen nog niet tot ontwikkeling, hetgeen blijkbaar gedeeltelijk in verband staat met den lagen waterstand op den Donau. Binnenkort zullen echter die verschepingen wel aanzienlijk toenemen. Op 24 October, toen de prijzen van maïs zeer sterk gedaald waren, nam zowel in Nederland als in Engeland de kooplust toe. In Nederland hebben toen tot lage prijzen vrij omvangrijke zaken

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	20/26 Oct. 1929	Sedert 1 Jan. 1929	Overeenk. tijdvak 1928	20/26 Oct. 1929	Sedert 1 Jan. 1929	Overeenk. tijdvak 1928	1929	1928
Tarwe	17.303	1.363.168	1.849.022	100	101.040	58.843	1.464.208	1.907.865
Rogge	6.292	175.423	175.100	303	1.158	—	176.581	175.100
Boekweit	—	16.693	13.839	50	875	—	17.568	13.839
Mais	26.276	698.364	863.976	—	168.070	177.498	866.434	1.041.474
Gerst	21.821	410.035	398.468	325	5.295	11.020	415.330	409.488
Haver	3.730	173.103	165.039	—	2.944	617	176.047	165.656
Lijnzaad	1.246	117.332	161.792	570	260.658	321.037	377.990	482.829
Lijnkoek	5.636	194.848	164.818	—	600	1.184	195.448	166.002
Tarwemeel	75	68.792	90.265	811	23.493	31.105	92.285	121.370
Andere meelsoorten	966	17.744	9.813	—	—	—	17.744	9.813

in Donau-mais ter levering in winter en voorjaar plaats gevonden en ook werd hier heel wat meer stoomende Plata-mais gekocht. In Engeland betrof de toename van zaken voornamelijk Plata-mais op meer verwijderde aflading. Reeds op 25 October trad aan de termijnmarkten in Argentinië een sterk herstel in, dat echter de volgende dagen slechts in zeer beperkte mate werd voortgezet. Op 28 October sloten de termijnmarkten te Buenos Aires en Rosario in vergelijking met een week tevoren onveranderd tot 15 centavos per 100 KG. lager. Te Chicago was het slot $\frac{1}{2}$ a 1 dollarcent per 56 lbs. hooger dan op den 21sten.

Ook in Europa was in verband met het Argentijnsche prijs herstel de periode der laagste prijzen weder spoedig voorbij, en ten slotte viel ook wel een vermeerdering van den kooplust te constateeren. De prijzen van Donau-mais schijnen in West-Europa nog lager te zijn dan in Roemenië, want enkele Weensche firma's gingen ertoe over vroegere verkoopen in West-Europa te dekken, in plaats van in de verkooplanden zelf.

In gerst zijn de zaken ook deze week weer zeer klein geweest. Er is weder zeer veel gerst uit Roemenië naar Duitschland verscheept, doch uit Noord-Amerika vonden zoo goed als geen afladingen plaats. Noord-Amerikaansche gerst, die in Rotterdam en Antwerpen aankomt, vindt daar slechts tot zeer lage prijzen koopers en ook voor de stoomende Donau-gerst is zoowel in Duitschland als in Nederland de vraag zeer onbevredigend. Te Winnipeg en Minneapolis zijn ook voor gerst de prijzen aanvankelijk gedaald, terwijl later een herstel intrad, doch op de markt in Europa heeft dat weinig invloed gehad. Wel wordt voor Donau-gerst wat meer gevraagd dan eenige dagen geleden, doch de omvang der zaken is niet toegenomen.

Voor haver wordt de markt in Europa nog steeds beheerscht door Duitschland en de prijzen, waarvoor Deutsche haver te koop is, zijn in den loop der week nog weder gedaald. In Nederland bevindt de markt zich sterk onder den druk van de groote aankopen en nieuwe zaken vinden daarheen nog niet plaats. Wel is dat het geval naar Engeland, dat geregeld zaken in Deutsche haver rapporteert. In Noord-Amerika blijft haver, ondanks zeer groote zichtbare voorraden, veel te hoog voor zaken naar Europa, doch ook deze graansoort heeft zich aan de termijnmarkten te Chicago en Winnipeg na de flauwe markten van het midden der week vrij wat kunnen herstellen. Ook Plata-haver ontmoet in Europa zeer weinig belangstelling.

SUIKER.

De afgelopen week waren de verschillende suikermarkten weder gemakkelijker gestemd.

In Amerika kwamen flinke zaken tot stand in Ruwsuiker, echter tegen ietwat lagere prijzen. Voor prompte Cubasuiker werd $2\frac{1}{2}$ d.c. e. & fr. New-York betaald. Op de termijnmarkt brokkelden prijzen eveneens af en sloot deze op 2.20 voor Dec.; 2.20 Mrt.; 2.24 Mei en 2.31 Juli. terwijl de laatste notering voor Sp. C. 3.99 was.

De ontvangsten in de Atlant. havens der V. S. bedroegen deze week 50.000 tons, de versmeltingen 47.000 tons tegen 64.000 tons in 1928 en de voorraden 668.000 tons tegen 281.000 tons.

De laatste Cuba-statistiek is als volgt:

	1929	1928	1927
	Ton	Ton	Ton
Cubaansche prod.	5.156.316	4.037.833	4.508.521
Consumptie	127.502	84.669	120.521
Weekontv. afscheephavens...	24.739	29.918	41.243
Totaal sedert 1 Jan.	4.677.053	3.600.914	4.038.134
Weekexport	54.195	83.624	60.946
Totale export sedert 1 Jan. ...	4.229.074	3.078.487	3.487.121
Voorraad afscheephavens....	408.579	522.427	551.013
Voorraad binnenland	391.161	352.220	349.866

Naar Engeland werden den laatsten tijd eveneens flinke partijen Ruwsuiker verkocht, o.a. 50.000 tons Cubasuiker November/December verscheping, waarvoor Raffinadeurs Sh. $9\frac{1}{2}$ c.i.f. V. K. betaalden. Overigens verlaagden fabrikanten hunne prijzen voor Geraffineerd in den loop der week in totaal met 6 d. Interessant is het feit, dat Engelsche Raffinade naar Amerika verkocht kon worden.

Op de termijnmarkt liepen de prijzen tusschen 3 d. en $4\frac{1}{2}$ d. terug, hoewel de zaken levendig waren. De laatste noteringen op de ruwsuikermarkt waren:

Dec. Sh. $8\frac{1}{2}$; Mrt. Sh. 8/9; Mei Sh. $9\frac{3}{4}$; Aug. Sh. $9\frac{3}{4}$.

De Zichtbare Voorraden bedroegen volgens Czarnikow:

	1929	1928	1927
	Ton	Ton	Ton
Duitschland 1/10	103.000	106.000	80.000
Tsjecho-Slowakije 1/10	34.000	47.000	9.000
Frankrijk 1/9	203.000	108.000	143.000
Nederland 1/9	101.000	41.000	4.000
België 1/10	36.000	25.000	14.000
Polen 1/10	34.000	14.000	4.000
Engeland 1/10 Geimp. Suiker..	176.000	153.000	258.000
„ 1/10 binnenl. „ ..	4.000	2.000	—
Europa.....	691.000	496.000	512.000
V.S. Atlant. havens 28/9	656.000	343.000	183.000
Cubaansche Havens 28/9	504.000	631.000	679.000
Cuba binnenland 28/9.....	510.000	390.000	470.000
Totaal	2.361.000	1.860.000	1.844.000

Op Java was de markt voor tweedehands suiker bijna de geheele week lusteloos gestemd en brokkelden prijzen af; aan het einde der week trad eenige verbetering in, en waren de laatste noteringen: Sup. ready October en November f 12.625, Dec. f 12.75; Hoofdsuiker ready f 11.875. De V.I.S.P. verkocht nog wat Hoofdsuiker uit oogst 1929 tot f 12.—. Het rendement van 150 fabrieken bedroeg per 15 October ruim $1\frac{1}{2}$ pCt. minder dan het vorig jaar.

Hier te lande liepen de noteringen op de termijnmarkt in sympathie met het buitenland geleidelijk ongeveer $f \frac{1}{4}$ terug. Het slot was kalm op de volgende noteringen: Dec. f 12 $\frac{7}{8}$, Mrt. f 13 $\frac{3}{8}$ en Mei f 13 $\frac{3}{8}$, alles aanbod met koopers tot $f \frac{1}{8}$ lager. De omzet bedroeg deze week 5400 tons.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons.

Manchester, d.d. 16 October 1929.

De markt voor Amerikaansche katoen is deze week vastere geweest. Er bestaat echter een neiging tot lagere prijzen, hoofdzakelijk als een gevolg van vast weer in de katoendistricten, hetwelk een gunstigen invloed op den oogst heeft en eveneens in verband met het betere Bureau-bericht van de vorige week. De zichtbare voorraden zijn weinig grooter dan het vorig jaar, doch de afname is bijna $\frac{1}{4}$ miljoen balen minder. Prijzen van Egyptische katoen zijn eveneens teruggelopen; er is veel katoen gelijkwideerd en de „bear“-stemming heeft prijzen doen dalen. Verkoopen van loco katoen te Liverpool zijn weer beter geweest. bedragende in totaal 46.000 balen, wat gelijk is aan eenige weken geleden.

De markt voor Amerikaansche garen heeft weinig activiteit aan den dag gelegd. Grove nummers worden weinig verkocht en in de medio- en fijnere nummers beperken verkoopen zich tot kleine partijen mule-, zoowel als ring-garen. In tweedraads getwijd is sedert ons laatste marktbericht behoorlijk wat omgegaan, hoofdzakelijk voor het binnenland; voor export werd weinig verkocht, daar biedingen op het oogenblik te laag zijn. Wat de Egyptische garens betreft, melden enkele spinners, dat zij voor het binnenland en voor export in cops flink verkocht hebben,

	Dec.	Máart	Mei	Sept.
28 Oct.	\$ 8,43	\$ 8,23	\$ 8,15	\$ 8,03
21 „	„ 10,57	„ 10,02	„ 9,78	„ 9,58
14 „	„ 11,—	„ 10,65	„ 10,45	10,25
7 „	„ 12,88	„ 12,32	„ 12,02	11,62

Rotterdam, 29 October 1929.

VRACHTENMARKT.

Graan van Noord-Amerika. Deze markt was weer zeer flauw en er is geen vermeerdering van zaken voor welke positie ook waar te nemen. Van Montreal naar de Middellandsche Zee werd een boot afgesloten voor November laden tegen \$ 0.14½ zwaar graan, basis één loshaven, maar dit kon niet herhaald worden voor verdere booten. De eenige andere afsluiting van de St. Laurence is een boot van gelijke grootte en positie naar het U.K. tegen 1/9 tot 1/10½ per qrt., afhankelijk van de aan te wijzen losplaats, met de optie Antwerpen of Rotterdam tegen 1/9.

De Northern Range. Ook deze markt bleef flauw, doch bevrachters kunnen een boot van middelmatige grootte per November plaatsen naar de Middellandsche Zee tegen \$ 0.14.

Van de Gulf werd een boot afgesloten per eerste helft November naar het U.K. tegen 2/6 per qrt., met de opties Havre of Duinkerken tegen 2/4½ en Antwerpen of Rotterdam tegen 2/3, hetgeen herhaald kan worden.

North Pacific. Op deze markt was geen definitieve vraag naar tonnage voor graan; het vrachtcijfer voor December tonnage bleef nominaal 25/-, basis Vancouver/U.K./Continent en het is zeker dat tonnage onmiddellijk te verkrijgen zou zijn tegen dit cijfer, mogelijk zelfs tegen minder, als er definitieve orders aan de markt kwamen. Er is ook absoluut geen vraag naar tonnage voor Lumber in welke richting ook; de eenige vraag is op time-charter basis.

La Plata. De vrachtcijfers op deze markt waren acht dagen geleden buitengewoon slecht en men zou geneigd geweest zijn te gelooven, dat het laagste peil bereikt was. Ongelukkigerwijze duurde de slapte voort en prompte lading van de Boven-Rivier naar U.K./Continent werd geaccepteerd tegen 12/-, Antwerpen of Rotterdam 6 d. minder, optie Noord-Spanje tegen hetzelfde cijfer en de Middellandsche Zee tegen 2/- extra, terwijl een groote boot van Buenos Aires naar bepaalde havens U.K. in dezelfde positie 10/- accepteerde. Aan het einde van de vorige week werd slechts 11/6 genoteerd van de Boven-Rivier. De positie begin November is beter, 12/- is betaald voor een 7000 tonner, 1/15 November en 12/6 werd genoteerd met ligdagen 10 November. Met het oog op de lage vrachtcijfers werd een boot van La Plata, in ballast terug beorderd, ook een boot, laadklaar in Santos, die bevracht werd naar Rio met kolen tegen 14/6, vertrok in ballast naar de laadhaven. Voor December is er een iets betere vraag, de mogelijkheid bestaat 14/6 te verkrijgen voor handige tonnage van de Boven-Rivier naar het U.K./Continent. Het nieuwe seizoen is kalm; reeders van grotere booten zijn genegen 19/- te accepteren van de Boven-Rivier met ligdagen 10 Januari.

Suiker. Sedert ons laatste rapport zorgde een fob-verkoop van 50.000 ton voor December-verschepping van Cuba voor een welkomen afzet voor tonnage, maar dit quantum is reeds bijna geplaatst. Het aanbod van tonnage, in het bijzonder van booten komende in ballast van Brazilië, is groot geweest en eenige booten van 6000 ton, 5 pCt., zijn afgesloten van 1/2 havens Cuba naar het U.K./Continent (Bordeaux/Hamburg Range) voor eerste helft December, tegen 16/- en drie ladingen van 7300 ton, 5 pCt., tot 7700 ton, 5 pCt., werden afgesloten voor midden en tweede helft December, tegen 15/6, met de optie van een tweede loshaven tegen 16/-. Tengevolge van het overvloedige aanbod van tonnage werd de overblijvende fob-lading aangeboden tegen een basis-vracht van slechts 15/- voor een groote boot. November werd verwaarloosd en de eenige te rapporteren afsluiting voor deze positie is een lading van 4500 ton, 5 pCt., van San Domingo naar het U.K./Continent (Bordeaux/Hamburg Range) tegen 17/-. Er is hoop op verdere fob-verkopen in de naaste toekomst, doch nog geen verdere definitieve verkopen kwamen tot stand.

Van Peru werd een lading van maximum 6000 ton afgesloten naar Liverpool tegen 21/6, voor tweede helft November, en verdere ladingen werden aangeboden voor eind November/begin December, naar het U.K./Continent tegen hetzelfde vrachtcijfer, met de optie Marseille tegen 23/-.

Chilusalpeter. Charterers hebben hun politiek van beperkte exporten naar Europa voortgezet en ondanks de steeds lager wordende vrachtcijfers zijn zij niet te bewegen zaken te doen. Met het oog op den buitengewoon slechten toestand van de La Platamarkt, zouden ongetwijfeld booten van ongeveer 7000 ton; vertrekkende in ballast

van Zuid-Amerikaansche havens, afgesloten kunnen worden voor salpeter tegen een cijfer onder de 20/-, maar tezelfder tijd dient gerapporteerd te worden, dat op een cijfer van 17/6, aangeboden door één van de charterers naar Bordeaux/Hamburg Range, geenerlei antwoord door reeders gegeven werd.

Ook voor lijnruimte was niet de geringste belangstelling, zoodat de reeders gedwongen waren zeer lage vrachten te accepteren voor salpeter. Een zeer prompte partij van 2500 ton werd geaccepteerd naar Antwerpen/Rotterdam/Hamburg tegen 14/-, met de optie Delfzijl tegen 14/6 of Duinkerken tegen 15/6, deze cijfers zijn minus 6 d. per ton, en ook werd gerapporteerd, dat een November partij naar Antwerpen/Rotterdam/Bremen geboekt is tegen 14/- minus 6 d. Waar de optie werd toegestaan op een groote reeks van havens buiten de gebruikelijke continentale loshavens, werd een veel beter vrachtcijfer behaald, zoo werd een partij van 3000 ton, per November naar Bordeaux/Havre/Duinkerken/Antwerpen afgesloten tegen 20/-, met de optie La Pallice/St. Nazaire/Nantes/Dieppe/Calais/Gent tegen 21/- of Brest tegen 23/-, alle cijfers minus 6 d. op basis van 2 loshavens. Naar de Vereenigde Staten is een geringe vraag voor Januari tegen \$ 4.50 tot \$ 5.—, en voor Februari \$ 5.—.

Donau. De bevrachting van den Donau is geheel stopgezet, verschepers hebben blijkbaar moeilijkheden om de onlangs bevrachte booten te beladen. Verscheidene booten zijn reeds tegen een zekere vergoeding aan de reeders, geannuleerd. Oponthoud bij de belading wordt nog steeds verwacht.

Zwarte Zee. Deze markt is kalm, geenerlei afsluitingen vallen te rapporteren.

Middellandsche Zee. Eenige weken geleden werd de tonnage weggetrokken van de verschillende erts-havens door de aantrekkelijke vrachtcijfers van den Donau, daar erts-verschepers niet van plan schenen hun vrachtdedeel te verhoogen. Gelukkig voor deze charterers zijn zij in staat geweest vol te houden, slechts een toevallige boot tegen een slechts weinig verhoogd vrachtcijfer opnemend. Nu de Donau-concurrentie afgelopen is, is het aantal ertsafsluitingen gedurende de vorige week verhoogd tegen lager wordende vrachtcijfers. Ertsafsluitingen werden als volgt gedaan: Melilla/Rotterdam of Vlaardingen 5/1½, Hornillo/Rotterdam 6/3, Algiers/Middlesbrough 8/6, Benissaf/Philadelphia 9/-, Huelva/Rotterdam 6/6, Boucau 9/-.

Phosfaat werd afgesloten als volgt: Tunis/Calais 9/1½ en 8/7½, Stax/La Pallice 7/6, Rouaan & Brest 8/-.

Noord-Spanje. Deze markt blijft gemakkelijk. Er is tonnage verkrijgbaar voor alle posities en de meeste charterers zijn terughoudend, nu uitzicht op een verdere daling van de vrachtcijfers bestaat. Afgesloten werd: Bilbao/Rotterdam 6/-, Glasgow 7/6, Cardiff 6/9, Port Talbot 7/9 en Dicedo/Port Talbot 7/4½.

Kolen van U.K. Nu alle markten, wat de thuisvrachten betreft, flauwer zijn dan ooit, is het opmerkelijk, dat de vrachtcijfers voor kolen betrekkelijk gemakkelijk zijn, terwijl dit het meest in het oog valt voor havens aan de Middellandsche Zee. Zuid-Amerika is echter vaster voor prompte tonnage, betaald werd 18/- naar Buenos Aires — hetgeen een stijging beteekent van 2/- op onlangs gedane afsluitingen. De vrachtcijfers naar nabij gelegen havens bleven stijf. Afgesloten werd van Zuid-Wales als volgt: Rouaan 5/6, Genua 8/3, Pireaus 9/9, Port-Said 9/6, St. Vincent, C. V. 9/6, Para 13/-, Pernambuco 13/6, Rio 14/6, Buenos Aires 18/- en Boston U.S.A. 9/-, en van de Oostkust: Helsingfors 7/1½, Aarhus 6/6, Hamburg 4/6, Antwerpen 3/9, Rouaan 5/6, Genua 8/-, Alexandrië 9/9, Las Palmas 10/- en St. Vincent, C. V. 10/3.

RJNVAART.

Week van 20 t/m. 26 October 1929.

De aanvoeren van zeezijde, hoofdzakelijk wat betreft erts en hout, bleven zeer levendig. De scheepsruimte bleef bij regelmatig veel vraag voortdurend beperkt. Stemming bleef vast. Voor erts naar de Ruhrhavens betaalde men gemiddeld f 1.45— f 1.55 per last met resp. 4 en 8 losdagen. Naar Grimberg f 1.65— f 1.75 per last met resp. 3 en 6 losdagen. Naar den Bovenrijn werd uitsluitend in daghuur bevracht op basis van 4 cts. voor groote en ca. 4½ ct. voor kleinere vlotte schepen met aflevering Ruhrhavens. Het sleeploon varieerde tusschen het 30 en 40 cts. tarief. Over het algemeen bleef de waterstand onveranderd. Naar den Bovenrijn werd afgeladen op 1.60 ad 1.70 M. en naar Ruhrhavens op maximum 2 ad 2.10 M.

In de Ruhrhavens waren de verschepingen van kolen tamelijk levendig. Scheepsruimte bleef beperkt bij veel vraag. De vracht voor exportkolen bedroeg in het laatst der week Mk. 2.80 per ton inclusief sleepen.